

Pedagogisch werkplan kdv Groenekanseweg

augustus 2026

2. Pedagogisch beleid

2.2. Pedagogisch werkplan kdv Groenekanseweg

Inhoudsopgave

	pag.
Voorwoord	3
1. Pedagogisch beleidsplan	4
2. De pedagogisch medewerker als professionele opvoeder	5
3. Locatie specifieke informatie	6
4. Beroepskracht-kind ratio (BKR)	6
4.1. 3-uursregeling	7
4.1.1. Afwijktijden	7
4.1.2. Vaste gezichten criterium	8
4.2. Stamgroepruimtes	8
4.2.1. Verlaten stamgroep	8
4.2.2. In de praktijk	9
5. Het dagritme	9
5.1. Dagritme verticale groepen (0-4 jaar)	10
5.2. Dagritme peutergroepen (2-4 jaar)	10
5.3. Verschonen en zindelijk worden	11
5.4. Afscheid nemen	11
5.5. Spelen en ontwikkelen	11
5.6. Activiteiten buiten de stamgroepen	12
6. Beroepskrachten	13
7. Mentorschap	15
7.1. Ontwikkeling volgen	15
7.2. Zorg om een kind	16
7.3. Vragen over of problemen binnen de ontwikkeling en opvoeding	16
7.4. Wisselen van mentor	16
 Bijlage 1: Interactievaardigheden	 17
Bijlage 2: Ontwikkelingsgerichte fases van en activiteiten voor peuters	23

Voorwoord

Beste medewerker (en ook ouders),

Dit pedagogisch werkplan van Kinderdagverblijf (KDV) Groenekanseweg is onlosmakelijk verbonden aan ons Pedagogisch beleidsplan, waarin uiteen wordt gezet vanuit welke visie 't Mereltje kinderopvang aanbiedt.

Het pedagogisch werkplan beschrijft hoe de pedagogisch medewerker van Kinderopvang 't Mereltje als professional handelt en hoe wij omgaan met kinderen en hun ouders. Als we een ouder dit plan laten lezen zal ze de medewerker in het gewenste pedagogisch handelen kunnen herkennen. Het is niet nieuw: het is wat we al doen en wat het werken bij Kinderopvang 't Mereltje onderscheidend maakt van een ander kindercentrum.

Het plan is een brondocument; we kunnen hierin teruglezen hoe we werken en waarom we zo werken. Goed om het nog even in herinnering te brengen als we door onze dagelijkse werkzaamheden hier even van afraken. We kunnen het gebruiken voor het inwerken van onze nieuwe collega's, het bespreken van ons pedagogisch handelen op de groep of als gespreksonderwerp tijdens de verschillende overleggen. Het is dus van en voor alle medewerkers.

Het pedagogisch werkplan is niet uitputtend. Naast de beschreven handelingsaspecten kan ander gedrag voorkomen. Hierbij is het van belang om met elkaar, je leidinggevende en/of de pedagogisch coach in gesprek te gaan.

Heb je vragen of wil je meer informatie, schroom dan niet om je vraag aan je leidinggevende of de pedagogisch coach te stellen.

1. Pedagogisch beleidsplan

De visie van Kinderopvang 't Mereltje over hoe kinderen in de wereld staan is beschreven in het pedagogisch beleidsplan. De pedagogische basisdoelen uit het wettelijk kader (het bieden van emotionele veiligheid, het bevorderen van de persoonlijke en sociale competenties en het overdragen van waarden en normen) zijn vertaald naar onze kernwaarden, waar in het dagelijks pedagogisch handelen bij Kinderopvang 't Mereltje vanuit wordt gegaan. We hebben dit visueel ondersteund door middel van de Pedagogische cirkel. Volledige uitleg hierover is te vinden in het Pedagogisch beleidsplan.

Als uitwerking van het pedagogisch beleidsplan heeft iedere locatie een eigen pedagogisch werkplan. In het eerste hoofdstuk worden de locatie specifieke

informatie en randvoorwaarden voor het pedagogisch handelen beschreven. Hiermee bedoelen we de stamgroepen, de beroepskracht-kindratio, gezamenlijke ruimtes, overlegmomenten, mogelijkheden voor ontwikkeling in het vak en eventuele ondersteuning door andere beroepskrachten en stagiaires. In de hiernavolgende hoofdstukken wordt de visie van Kinderopvang 't Mereltje vertaald naar gewenste concrete pedagogische handelingsaspecten in de praktijk.

2. De pedagogisch medewerker als professionele opvoeder

Kinderopvang 't Mereltje gaat ervan uit dat de pedagogisch medewerkers zich ervan bewust zijn dat hun pedagogisch handelen een grote invloed op het welbevinden en de ontwikkeling van de kinderen heeft. Door haar¹ interactie met een kind en door haar invloed op de interacties van een kind met leeftijdsgenoten en de inrichting van de ruimte bepaalt de pedagogisch medewerker in hoge mate de kwaliteit van ervaringen die kinderen in de kinderopvang opdoen.

Uit verschillende ontwikkelingspsychologische onderzoeken naar de invloed van de opvoeder-kind interactie op de ontwikkeling van kinderen (zoals [Onderzoek Opvoeding en ontwikkeling van Universiteit Leiden](#)), zijn verschillende kenmerken van het gedrag van opvoeders in de omgang met kinderen af te leiden, die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen op de vier pedagogische basisdoelen uit het wettelijk kader. Deze kenmerken zijn te bundelen in een zestal kwaliteiten die een pedagogisch medewerker die met een groep kinderen werkt in elk geval in haar interacties met de kinderen zou moeten laten zien:

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor de autonomie
- Structureren en grenzen stellen
- Praten en uitleggen
- Ontwikkelingsstimulering
- Het begeleiden van interacties tussen kinderen.²

Voor informatie en uitleg over de interactievaardigheden: zie bijlage 1.

Overige informatie

Het pedagogisch werkplan beschrijft ons pedagogisch handelen en de randvoorwaarden hiervoor. Praktische informatie betreffende inschrijving en plaatsing of andere beleidsaangelegenheden, zoals het wenbeleid, voedingsbeleid en hygiënecode zijn terug te vinden op de website.

¹ De functie pedagogisch medewerker wordt in het werkveld veelal door vrouwen bekleed, hoewel er ook mannen werkzaam zijn in het vak. Wij duiden de beroepskracht in dit document aan met de vrouwelijke vorm. Waar 'zij' of 'haar' staat, kan ook 'hij', 'hem' of 'zijn' gelezen worden.

² Bron: IJzendoorn e.a. (2004). *De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang*. Amsterdam: Boom.

3. Locatie specifieke informatie

Kinderopvang	LRK-nummer
Locatie Groenekanseweg	111519202

Kinderdagverblijf Groenekanseweg (De Boerderij) is gelegen aan de Groenekanseweg 51 in De Bilt. Het dagverblijf beschikt over 128 fulltime kindplaatsen verdeeld over 8 groepen, te weten:

<i>Naam stamgroep</i>	<i>Leeftijd kinderen*</i>	<i>Max. aantal kinderen</i>	<i>Max. aantal pm-ers</i>	<i>Plaats in pand</i>
Biggetje	Startgroep 0-4 jaar	16	4	Begane grond
Kalfje	Startgroep 0-4 jaar	16	4	Begane grond
Lammetje	Startgroep 0-4 jaar	16	4	Begane grond
Konijntje	Startgroep 0-4 jaar	16	4	Begane grond
Kuikentje	Startgroep 0-4 jaar	16	4	Begane grond
Geitje	Peutergroep 2-4 jaar	16	2	Eerste verdieping
Mini Boerderij 1	Peutergroep 2-4 jaar	16	2	Eerste verdieping
Mini Boerderij 2	Peutergroep 2-4 jaar	16	2	Eerste verdieping

* De beschreven leeftijd van de kinderen in dit schema is een indicatie waar in uitzonderlijke gevallen van afgeweken wordt.

Doorgaans stromen de kinderen, als ze 2 jaar zijn geworden, door naar de peutergroepen, indien hier ruimte voor is.

Voorwaarden bij het doorstromen naar een peutergroep:

- Een kind kan zelfstandig uit een (open) beker drinken;
- Een kind kan zelfstandig op een triptrap stoel klimmen;
- Een kind kan, onder begeleiding, zelfstandig traplopen;
- Er wordt gerust op een stretcher zonder slaapzak;
- Er worden geen flessen meer aangeboden.

4. BKR

De beroepskracht-kindratio (BKR) geeft de verhouding aan tussen het aantal kinderen en het aantal pedagogisch medewerkers op een groep. Daarvoor zijn rekenregels opgesteld. De invoeringsdatum van de nieuwe rekenregels van de BKR is 1 januari 2019. Daarnaast heeft de BKR tot doel beter aan te sluiten bij de ontwikkelingsfasen van kinderen. Daarom is het aantal kinderen op een groep afhankelijk van hun leeftijd.

De ratio wordt berekend aan de hand van de wettelijke eisen, hulpmiddel hierbij is www.1ratio.nl.

Wat betekent dit voor de samenstelling van een groep?

- Op een groep van 0 tot 2 jaar mogen we maximaal 16 kinderen tellen. Het aantal pedagogisch medewerkers is dan 4:
 - 1 medewerker mag maximaal 5 kinderen opvangen
 - 2 medewerkers maximaal 10 kinderen
 - 3 medewerkers maximaal 15 kinderen
 - 4 medewerkers maximaal 16 kinderen
- Op een groep van 0 tot 4 jaar mogen we maximaal 16 kinderen tellen. Anders dan op de andere leeftijdsgroepen, mogen we op deze specifieke groep maximaal acht baby's opvangen. Het aantal medewerkers wordt hierbij voornamelijk bepaald door het aantal baby's en 1-jarigen.
 - 1 medewerker mag maximaal 5 kinderen opvangen

- 2 medewerkers maximaal 12 kinderen – waarvan maximaal 6 kinderen van 0-2 jaar
- 3 medewerkers maximaal 14 kinderen – waarvan maximaal 8 kinderen van 0-2 jaar
- 3 medewerkers maximaal 15 kinderen – waarvan maximaal 5 kinderen van 0-2 jaar
- 3 medewerkers maximaal 16 kinderen – waarvan maximaal 3 kinderen van 0-2 jaar
- 4 medewerkers maximaal 16 kinderen – waarvan maximaal 8 kinderen van 0-2 jaar

Let op: bij bovenstaande samenstelling wordt er rekening gehouden met minimaal één kind van elke leeftijdscategorie. Op de startgroepen zal er doorgaans geen 3-jarige meer aanwezig zijn, maar het mag wel.

- Op een startgroep met uitsluitend nul-jarigen mogen we maximaal 12 kinderen tellen. Het aantal pedagogisch medewerkers is dan 4.

4.1. 3-uursregeling

Een kinderopvangorganisatie mag in bepaalde gevallen afwijken van de beroepskracht kind-ratio. Dit staat in de wettelijke 3-uursregeling kinderopvang. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op welke tijdstippen er wordt afgeweken van de BKR.

4.1.1. Afwijktijden

Op dagen dat 't Mereltje ten minste 10 aaneengesloten uren opvang biedt, mogen er op één dag maximaal drie uur minder beroepskrachten worden ingezet. Gedurende die periode moet ten minste de helft van het aantal beroepskrachten aanwezig zijn. Deze afwijkende inzet kan per dag van de week verschillen.

Een voorbeeld van het afwijken van de BKR is hieronder weergegeven in een tabel. De tabel vormt een richtlijn. Per locatie en groep is het afwijken van de BKR afhankelijk van de tijden waarop kinderen worden gebracht en gehaald.

	Dienst	Afwijktijden
Groep met 1 pm'er	8.15 - 17.45	7.30 - 8.15 13.00 - 13.30 (pauze) 17.45 - 18.30
Groep met 2 pm'ers	7.30 - 17.00 of 17.30 8.30 of 9.00 - 18.30	8.00 - 9.00 12.30 - 14.30 (pauze)* 17.30 - 18.30
Groep met 3 pm'ers	7.30 - 17.00 8.15 - 17.45 9.00 - 18.30	8.00 - 8.15 8.30 - 9.00 12.30 - 14.30 (pauze) ** 17.00 - 17.45
Groep met 4 pm'ers	7.30 - 17.00 8.00 - 17.30 8.30 - 18.00 9.00 - 18.30	8.30 - 9.00 12.30 - 14.30 (pauze) 17.00 - 17.30

*met een maximale duur van 1 uur pauze totaal van 2 pm-ers

** met een maximale duur van 1,5 uur pauze totaal van 3 pm-ers.

Uiteraard staan tijdens bovenstaande situaties de behoeften en emotionele veiligheid van de kinderen voorop. Dit betekent dat we:

- aan de randen van de dag alleen afwijken op de tijden dat er minder kinderen zijn. Hierdoor kunnen we gerichte activiteiten aanbieden, de kinderen de volle aandacht en ruimte bieden en een zorgvuldige overdracht houden met ouders.
- er zorg voor dragen dat de roosters, inclusief bijbehorende personeelszetting, altijd zo stabiel (uitgezonderd calamiteiten) mogelijk zijn. Dit draagt eraan bij dat kinderen weten waar ze aan toe zijn. We streven ernaar dat kinderen zoveel mogelijk een vertrouwd 'gezicht' zien aan de randen van de dag en tijdens pauzes.

4.1.2. Vaste gezichten criterium

Naast de BKR, vinden we bij kinderopvang 't Mereltje het bieden van vaste gezichten van belang. We vinden het belangrijk dat onze pedagogisch medewerkers de kinderen echt kennen. Dat ze weten wat de individuele behoeften zijn van ieder kind en welke wisselwerking er is op de groep. Een vast gezicht maakt het mogelijk de begeleiding, houding en activiteiten feilloos af te stemmen op de vragen van de kinderen, wat bijdraagt aan de sociaal-emotionele veiligheid. Om die reden krijgt ieder kind een vaste mentor (pedagogisch medewerker) toegewezen.

Op de dagen dat een kind komt, is altijd minimaal één van deze vaste medewerkers aanwezig. Indien de omvang van de stamgroep vraagt om inzet van meer dan twee pedagogisch medewerkers, dan mag 't Mereltje maximaal vier vaste pedagogisch medewerkers aan het kind toewijzen. Naast het vaste gezicht staan ook andere pedagogisch medewerkers op de groep.

In geval van ziekte, verlof of vakantie proberen we het rooster zo vorm te geven dat het vaste gezichten criterium wordt gehanteerd en hiermee de emotionele veiligheid en stabiliteit gewaarborgd blijft. Uiteraard kunnen er zich situaties voordoen waarin overmacht tijdelijk de overhand kan nemen en er geen ander vast gezicht te vervanging kan worden ingezet. Indien dit het geval is nemen we (op volgorde) onderstaande stappen:

- We vragen of een vaste collega, die werkzaam is op de groep, (extra) wil werken.
- We zetten een andere vaste collega die werkzaam is op de locatie op de groep. Gezien het huiselijke karakter van onze locatie, het opendeuren beleid dat we hanteren en de gezamenlijke buitenruimtes, zijn veel kinderen bekend met alle medewerkers op de locatie.
- Er wordt een stagiair (BBL /of BOL) ingezet die werkzaam is op de betreffende groep. Uiteraard conform de regels van de CAO.
- We vragen een vaste collega van een andere locatie om (extra) te werken.
- We werken met vaste flexkrachten die bekend zijn met de missie en visie van de organisatie.

Indien we noodgedwongen van het vaste gezichten criterium afwijken streven we naar de waarborging van de emotionele veiligheid en stabiliteit van de kinderen. Het welbevinden van de kinderen blijft ons uitgangspunt. Zo voldoen we aan de BKR en zijn medewerkers, die worden ingezet ter vervanging, zich bewust van het feit dat ze geen vast gezicht zijn. Ze benaderen de kinderen op een zorgvuldige en rustige manier, zodat de kinderen de ruimte krijgen om aan de situatie te wennen. Alle medewerkers zijn daarnaast op de hoogte van de missie en visie van Kinderopvang 't Mereltje en handelen hierdoor allemaal op dezelfde herkenbare en pedagogische wijze.

4.2. Stamgroep ruimtes

De stamgroep ruimtes van de verticale groepen bevinden zich op de begane grond van locatie Groenekanseweg. We streven naar een transparant gebouw. Alle ruimten zijn zichtbaar doordat we veel ramen en doorkijkjes hebben. De toegangsdeuren, slaapkamerdeuren en de deur van de verschoonruimte zijn allen voorzien van glas. Dit glas plakken we niet af (of slechts gedeeltelijk om de slapende kinderen niet te storen met licht vanaf de groep). Alle groepen komen uit in de centrale hal, de keuken of een van de gangen, die voorzien zijn van ramen, waardoor de ruimtes in te zien zijn.

De peutergroep Geitje op de eerste verdieping is verbonden aan de bso-ruimte. De peutergroepen Miniboerderij 1 en 2 delen de hal boven, deze is voorzien van ramen, waardoor er zicht op de groepen is.

4.2.1. Verlaten stamgroep

Het kan voorkomen dat een kind zijn stamgroep verlaat. Bijvoorbeeld wanneer er een activiteit op een andere groep of in de centrale hal plaatsvindt.

Daarnaast kan het voorkomen dat groep(en) of een individueel kind op de 2^e stamgroep wordt opgevangen, in de volgende situaties:

- De groepen zijn structureel klein, waardoor deze groepen op bepaalde dagen zijn samengevoegd. Hierbij wordt rekening gehouden met het stamgroepenbeleid en de maximale groepsgrootte.
- Groepen zijn dusdanig klein in het begin en aan het einde van de dag, dat op deze momenten de groep wordt samengevoegd met de 2^e stamgroep. Hierbij wordt rekening gehouden met het stamgroepenbeleid en de maximale groepsgrootte.
- Bij vakantieperiode, bij ziekte of andere onverwachte omstandigheden kan de groep worden samengevoegd met de 2^e stamgroep. Hierbij wordt rekening gehouden met het stamgroepenbeleid en de maximale groepsgrootte.
- Bij vakantieperiode, bij ziekte of andere onverwachte omstandigheden kan een individueel kind overgeplaatst worden naar zijn/haar 2^e stamgroep. Hierbij wordt rekening gehouden met het stamgroepenbeleid en de maximale groepsgrootte.

4.2.2. In de praktijk

Bij de hierboven genoemde situaties 1 t/m 3 tekent ouder bij de intake het “standaard registratie stamgroepen formulier”.

Hieronder valt:

- het standaard samenvoegen met de 2^e stamgroep op maandag, woensdag en/of vrijdag (hele dag of dagdeel):
 - Kalfje naar Biggetje
 - Lammetje naar Biggetje
 - Konijntje naar Biggetje
 - Kuikentje naar Konijntje
 - Geitje naar Mini Boerderij 1
 - Mini Boerderij 2 naar Mini Boerderij 1
- het haal- en brengmoment tussen 7.30-8.15 en 17.45-18.30 uur of bij onverwachte omstandigheden
- het samenvoegen van de gehele groep in onverwachte situaties, waarbij de groepen dusdanig klein zijn en wij kunnen samenvoegen. Hierbij wordt rekening gehouden met het stamgroepenbeleid en vaste gezichten en de maximale groepsgrootte.

Als een individueel kind naar zijn/haar 2^e stamgroep gaat, ouder wordt vooraf geïnformeerd en tekent voor akkoord op het formulier “incidentele registratie stamgroep”.

De regel dat kinderen gebruikmaken van niet meer dan twee stamgroepruimtes wordt hierbij in acht genomen.

5. Het dagritme

We hanteren een vaste dagindeling waarin eten en drinken, spelen en slapen in vaste volgorde terugkomen. Wij doen dit omdat kinderen behoefte hebben aan structuur, waardoor ze zich veilig en geborgen kunnen voelen. Daarnaast zijn wij sensitief voor en responsief op de signalen van de kinderen. Dit kan betekenen dat als de omstandigheden hiertoe uitnodigen er kan worden afgeweken van de richttijden. Bijvoorbeeld als de kinderen nog verdiept in hun spel zijn, kan er wat later worden gegeten. Wij vinden de volgorde van het dagritme belangrijker dan de tijd. We stellen wel de individuele behoefte boven het dagritme. Als een kind bijvoorbeeld te moe is om te eten, kan het zijn dat het kind eerst gaat slapen.

De pedagogisch medewerkers sluiten aan bij de behoeften van de kinderen. Er wordt kind-volgend gewerkt en ruimte gegeven aan de eigenheid van ieder kind. Er is respect voor de autonomie van de kinderen, zij mogen zelf dingen doen en ontdekken. Voor het dagritme van de baby's wordt er zoveel mogelijk het dagritme van thuis aangehouden wat betreft de voeding, het slapen en verschoneren. Zodra de baby's wat ouder worden, wordt er toegewerkt naar het dagritme dat voor de dreumesen en peuters geldt.

5.1. Dagritme verticale groepen (0-4 jaar)

7.30 – 9.00	De kinderen worden gebracht op de groep. Er is ruimte voor vrij spel. De baby's krijgen een fruithapje.
9.00 – 9.45	De kinderen gaan fruit eten en water drinken. Er wordt gezongen, gebabbeld of voorgelezen. Baby's die gaan slapen worden (volgens hun ritme) naar bed gebracht. Daarna wordt er in de centrale ruimte of op de groep een kring gemaakt met Puk. Er volgt een interactieve kring waarbij herhaling en variatie in taal en bewegen centraal staan.
10.00 – 11.00	Er wordt buiten gespeeld of we maken gebruik van de centrale ruimte en/of tweede stamgroep voor het grijpen en creëren van kansen. Baby's die wakker zijn gaan uiteraard mee naar buiten of blijven op de -eigen groep- met een pm-er.
11.00 – 11.30	De luiers worden verschoond en de kinderen die hier klaar voor zijn mogen op het potje of de wc. De kinderen worden begeleid bij het wassen van hun handen en het schoonmaken van hun gezicht.
11.30 – 12.00	Er wordt gezongen en/of voorgelezen voordat de kinderen gaan lunchen. Daarna is het tijd om brood of een warme maaltijd te eten. De baby's zitten erbij of spelen op het kleed.
12.00 – 14.30	De kinderen die gaan slapen, gaan naar bed. Met de kinderen die wakker blijven wordt gespeeld op de groep of in de centrale ruimte. Kinderen die een dagdeel komen, worden opgehaald of gebracht.
14.30 – 15.00	De kinderen worden wakker en worden uit bed gehaald. Daarna gaan de kinderen aan tafel om thee of water te drinken en wat te eten. De baby's die wakker zijn zitten erbij of zijn aan het spelen.
15.00 – 16.00	De baby's krijgen, volgens hun ritme, hun fles en worden naar bed gebracht. De kinderen die wakker zijn gaan buiten of in de centrale ruimte spelen.
16.15 - 16.45	We verschonen de luiers en gaan plassen op het potje of de wc. De kinderen worden begeleid bij het wassen van hun handen. Daarna gaan we aan tafel om water of yoghurt te drinken. De baby's zitten erbij, kruipen rond of spelen op het kleed.
16.45 – 17.45	Buitenspelen of in de (tweede) stamgroep.
17.45	Kinderen krijgen water en een gezonde snack aan geboden.
16.30 – 18.30	Er wordt buiten of in de (tweede) stamgroep gespeeld. De kinderen worden opgehaald.

5.2. Dagritme peutergroepen (2-4 jaar)

7.30 – 9.00	De kinderen worden gebracht op de groep. Er is ruimte voor vrij spel.
9.00 – 9.30	We gaan aan tafel, er wordt gezongen, gepraat met elkaar of voorgelezen. De kinderen drinken water en eten fruit.
9.30 – 9.45	Er wordt in de centrale ruimte of op de groep een kring (met Puk) gemaakt. Er volgt een interactieve kring waarbij herhaling en variatie in taal en bewegen centraal staan.
10.00 – 11.00	We gaan buitenspelen en/of maken gebruik van de centrale ruimte en/of tweede stamgroep voor het grijpen en creëren van kansen.
11.00 – 11.30	We verschonen de luiers en gaan plassen op het potje of de wc. De kinderen worden begeleid bij het wassen van hun handen en schoonmaken van hun gezicht.
11.30 – 12.00	Er wordt gezongen en/of voorgelezen voordat de kinderen gaan lunchen. Daarna is het tijd om brood of een warme maaltijd te eten.
12.00 – 14.30	De kinderen gaan rusten en/of spelen. Er kan gebruik worden gemaakt van de centrale ruimte of de groep.
14.30 – 15.00	De kinderen worden wakker en kleden zich aan met hulp van de pedagogisch medewerker. Daarna gaan de kinderen aan tafel om thee of water te drinken en iets te eten.
15.00 – 16.00	Buitenspelen, in de centrale ruimte, of op de groep.
16.15 - 16.45	We verschonen de luiers en gaan plassen op het potje of de wc. De kinderen worden begeleid bij het wassen van hun handen. Daarna wordt er aan tafel water of yoghurt gedronken.
16.45 – 17.45	Buitenspelen of in de (tweede) stamgroep.
17.45	Kinderen krijgen nog wat water en een gezonde snack.
16.30 – 18.30	Er wordt buiten of in de (tweede) stamgroep gespeeld. De kinderen worden opgehaald.

5.3. Verschonen en zindelijk worden

Op het kinderdagverblijf is verschonen een ritueel dat de gehele dag door terugkeert. Daarnaast zijn er vaste verschoonmomenten: voor en na het slapen, na het eten en voor het naar huis gaan. Het verschonen is niet alleen een hygiënische aangelegenheid, maar tevens een contactmoment. De pedagogisch medewerker kriebelt het kind over zijn/haar buik, er worden kiekeboe-spelletjes gespeeld, liedjes gezongen of naar posters op het plafond gekeken. De kinderen worden verschoond op ergonomisch verantwoorde verschoonblokken, waarbij alle benodigde materialen aanwezig zijn.

Het kind geeft zelf aan wanneer het toe is aan zindelijkheidstraining. Dit neemt niet weg dat ouders en 't Mereltje het kind hierin kunnen stimuleren. Pas als de ouders gaan oefenen, zal 't Mereltje hierop inspelen. We laten het kind dan kennismaken met het potje en later met het toilet. Een kind mag niet verplicht worden om op een potje te gaan zitten, maar moet dit zelf willen. De momenten van zindelijkheidstraining komen overeen met de verschoonmomenten. Kinderen die aan het oefenen zijn, lopen mee naar het toilet en hebben zelf de keuze of ze op het potje willen. Wanneer het kind daadwerkelijk zindelijk is, zal het zelf kunnen aangeven wanneer het naar het toilet moet. En na het plassen... handen wassen. Meer informatie over hoe we omgaan met zindelijk worden is te vinden in bijlage 2.

5.4. Afscheid nemen

Het brengen van het kind is een belangrijk moment van de dag. Het kind zal afscheid moeten nemen van zijn of haar ouders. Sommige kinderen kunnen het extra moeilijk hebben met het loslaten van de vertrouwde ouder. De belofte aan het kind dat het later op de dag zal worden opgehaald, stelt het kind niet altijd gerust; iemand die uit het zicht verdwijnt, kan in de ogen van een jong kind definitief weg zijn.

Het is van belang dat het kind weet dat de ouder vertrekt en dat dit niet onopgemerkt gebeurt, maar dat er duidelijk afscheid wordt genomen. Ook door onzekerheid van de ouder zelf, over het achterlaten van het kind, bestaat de kans dat het kind moeite heeft/houdt met afscheid nemen. Het proces kan worden bespoedigd door het afscheid nemen kort te houden. Dit wil zeggen: een knuffel en een kus geven en daarna weggaan. De pedagogisch medewerker neemt het kind over bij het weggaan van de ouder en zwaait vervolgens samen met het kind op een vaste plek. Verdriet bij het afscheid mag; een lapje, knuffeldier of eventueel een speen kan hierbij helpen. Ook kan de pedagogisch medewerker het kind troosten en afleiden, waardoor het zijn verdriet sneller overgaat. Uiteraard kan de betreffende ouder altijd na het afscheid telefonisch contact zoeken met de pedagogisch medewerker om te horen hoe het gaat met het kind.

Het is eveneens belangrijk dat ouders hun kind duidelijk afscheid laten nemen op de groep als het weer naar huis gaat. Het is dan begrijpelijk voor het kind dat het met de ouder mee mag en een andere keer weer naar 't Mereltje komt.

5.5. Spelen en ontwikkelen

Voor kinderopvang 't Mereltje staat spelen voorop. Spelen is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Het draagt bij aan de algemene ontwikkeling van het kind. Spelenderwijs ontdekken kinderen zichzelf en de wereld om hen heen. Iedere leeftijd heeft bepaalde kenmerken als het gaat om spelbeleving.

Baby's spelen hoofdzakelijk alleen en zijn nog vrij passief. Het spel van de baby is gericht op het zintuigelijk plezier en 'bewegen om te bewegen'. Bij 't Mereltje wordt door de pedagogisch medewerkers 'gesnoezeld' met de baby's. Deze activiteit is, voor baby's die rustig zijn van karakter, activerend. Voor baby's die gevoelig zijn voor prikkels is deze activiteit juist rustgevend. Na verloop van tijd gaan baby's met hun eigen lichaam spelen. Brabbelen, geluidjes maken en mondbewegingen horen bij dit spel. Ze gaan steeds meer op ontdekkingstocht. Op de groepen is er daarom materiaal aanwezig om naar te kijken, te luisteren, in

beweging te zetten, te betasten en proeven.

Dreumesen spelen nog niet samen met andere kinderen, maar naast andere kinderen. De dreumes ontdekt spelenderwijs wat hij wel of niet met iets kan doen en heeft het andere kind nodig om na te bootsen. Wanneer kinderen elkaar betrekken in hun eigen spel, wordt de ander het spelobject.

Peuters zijn zich al meer bewust van hun eigen kunnen en zijn sterk in ontwikkeling als het gaat om sociale vaardigheden. Ze hebben al meer mogelijkheden en kunnen steeds beter naast elkaar spelen en met elkaar. Het spel van een peuter wordt ingewikkelder van aard en krijgt meer een bepaalde bedoeling. De peuter heeft niet meer alleen interesse in bewegend en zintuigelijk materiaal, maar ook in constructie- en expressiemateriaal.

Meer informatie over peuters, zoals ontwikkelingsgerichte fases en activiteiten, is te vinden in bijlage 2.

5.6. Activiteiten buiten de stamgroepen

Naast de activiteiten die we de kinderen op de groep aanbieden, kunnen de kinderen ook buiten hun stamgroep spelen. Wanneer dit is hangt af van het aanbod dat wij geven en de wensen van de kinderen zelf. Er is altijd een medewerker die de kinderen kan zien of horen wanneer ze buiten de stamgroep zijn. Hierover worden afspraken gemaakt tussen de pedagogisch medewerkers onderling.

Kinderen kunnen naast de stamgroep gebruik maken van de volgende ruimten:

De buitenruimte

We streven ernaar om elke dag met de kinderen buiten te spelen. We vinden het belangrijk dat kinderen veel kunnen bewegen en ervaringen opdoen die ze binnen niet kunnen opdoen. Denk hierbij aan het zoeken naar insecten, het voelen van het gras onder je handen en de wind door je haren of het spelen met zand en water. Ook het ervaren van de verschillende seizoenen is in de buitenruimte mogelijk: in de winter is het guur en koud en kun je de sneeuw voelen, in de lente zien we de plantjes boven de grond uitkomen en zie je veel vogeltjes, in de zomer kunnen we heerlijk met water spelen en in de herfst gaan we op zoek naar mooie blaadjes en kastanjes. Ook het doen van groepsspelen met obstakels of renspelletjes gaat een stuk gemakkelijker in de buitenruimte.

De buitenruimte rondom het pand is in drie gedeeltes verdeeld. Achter in de tuin is een ruimte voor de baby's en dreumesen (0-2 jaar); deze is verbonden aan de ruimte voor de peuters (2-4 jaar) aan de achterkant van het pand. Er wordt dagelijks gebruik gemaakt van de buitenruimtes. Elke ruimte is ingericht naar de behoeften en ontwikkelingsmogelijkheden van de respectievelijke doelgroep. Ook het speelgoed voor het buiten spelen is per doelgroep gedifferentieerd.

In de baby-dreumestuin is een zandbak aanwezig, een buitenkeuken en gedeeltes met gras en met tegels.

In de peutertuin zijn er ook verschillende ondergronden en uitdagingen aanwezig: gedeeltes met gras en tegels, een zandbak, verschillende hoekjes waar je kunt verstopten of samen met je vriendje of vriendinnetje kunt spelen en volop ruimte om te rennen en te fietsen.

Aan de zijkant van het pand is een ruimte voor de BSO. Hier wordt ook door de peutergroepen gebruik van gemaakt als de BSO niet aanwezig is.

De centrale hallen

De centrale hal beneden, de Stal, is een goed alternatief is voor het buitenspelen wanneer het weer erg guur of nat is. Ook voor activiteiten met bijvoorbeeld de oudste dreumesen kan de centrale hal gebruikt worden of om tijdens de Nationale Voorleesdagen voorgelezen te worden. De Stal wordt ook door de peutergroepen gebruikt voor gezamenlijke activiteiten of speciale activiteiten met een groepje peuters.

Zo is er bijvoorbeeld elke maandagochtend een muziekkring, waar alle peuters en de oudste dreumesen bij aansluiten.

Bezoekje aan een andere groep

Soms mogen kinderen op een andere groep kunnen spelen. Het maakt hun speelruimte groter en daardoor uitdagender. Het kan gebeuren dat er op de ene groep een activiteit voor de allerkleinsten van beide groepen aangeboden wordt en op de andere groep een activiteit voor de oudere kinderen. Op deze manier kun je makkelijker een activiteit specifiek op een bepaald ontwikkelingsniveau aanbieden. Ook kan het voorkomen dat kinderen op een andere groep op visite gaan. Bijvoorbeeld omdat een broertje of zusje daar is of een vriendje. Als het mogelijk is bieden we daar graag gelegenheid toe om dan bij elkaar te kijken. Kinderen van de babygroep die bijna overgaan naar de peutergroep nemen soms ook al eens een kijkje. Op die manier wennen ze vast een beetje en kunnen ze vast wat meedoen met activiteiten die op de babygroep niet of minder vaak wordt aangeboden.

De omgeving van het kinderdagverblijf

Af en toe maken we met de kinderen een uitstapje naar plekken in de buurt die te voet of met de bakfiets goed bereikbaar zijn. Zo wordt er wel eens een bezoekje gebracht aan het verzorgingshuis in de buurt. Ouders worden hier vooraf geïnformeerd en hebben getekend voor akkoord.

Als de kinderen hun stamgroepruimte verlaten, kan het zijn dat er gebruik moet worden gemaakt van de trappen. Om dit zo veilig mogelijk te laten verlopen volgen de pedagogisch medewerkers de werkinstructie 'Richtlijnen voor traplopen' op, deze is te vinden in de werkinstructie 'Werken op en rond de groep'.

6. Beroepskrachten

Iedere groep beschikt over vaste gediplomeerde pedagogisch medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de opvang, opvoeding, begeleiding en verzorging van de kinderen.

Wij volgen de wettelijke regelgeving met betrekking tot de verklaring omtrent gedrag (VOG). Een sollicitant wordt niet eerder aangesteld dan dat de VOG in orde is en in het personenregister kinderopvang gekoppeld aan 't Mereltje. Dit geldt ook voor beroepskrachten in opleiding, ingehuurd en tijdelijk personeel. De GGD toetst of de VOG van de medewerkers in orde zijn. Het team bestaat uit gevarieerd opgeleide mensen: niveau MBO 3 en 4 en HBO.

Open aanspreekcultuur en vier ogen- en orenprincipe

Op ons dagverblijf heerst een open, professioneel werkklimaat waarbij de drempel om het pedagogisch handelen met elkaar te bespreken zo laag mogelijk is. We lopen zonder kloppen bij elkaar binnen.

Op ons dagverblijf zijn er overdag minimaal twee pedagogisch medewerkers in het pand. Er komen momenten voor dat een pedagogisch medewerker alleen op de groep staat: aan het begin en het einde van de dag en tijdens pauzes. Alle verticale groepen komen uit op de hal, de keuken, de gang of een aangrenzende groep. De peutergroepen Mini Boerderij 1 en 2 delen een gang, die de groepen met elkaar verbindt. Tijdens het begin en het einde van de dag en tijdens pauzes houden we zicht op de groepen door de glazen panelen in de deur, ramen of laten we de deur van de groepen open staan.

Op de momenten dat we alleen op de groep zijn en er geen aangrenzende groep is of de aangrenzende groep niet wordt gebruikt, zetten we vanuit het oogpunt van veiligheid de babyfoon aan. De ontvanger staat op de andere groep die in het pand aanwezig is. Mocht er een calamiteit zijn, kunnen we elkaar via de babyfoon bereiken om hulp in te schakelen. Tevens kan de babyfoon worden ingezet om aan het vier orenprincipe te voldoen. Andere aanwezige medewerkers, zoals de vestigingsmanager, HR manager, pedagogisch coach en housekeeper, lopen ook geregeld op de

groepen binnen.

Als wij gedragingen zien of horen die niet wenselijk of zelfs absoluut niet getolereerd kunnen worden, zullen wij onze collega hier – waar mogelijk direct en anders op een later moment – op aanspreken. Afhankelijk van de ernst en/of de frequentie van het gedrag zullen we onze vestigingsmanager inlichten. We geven de collega hierin de keuze om dit zelf met de vestigingsmanager te bespreken of om dit samen te doen. Als de collega voor geen van beide opties kiest, zullen we de collega aangeven dat we de vestigingsmanager zelf zullen informeren over de waargenomen gedragingen.

Pedagogische ondersteuning

Indien er behoefte is aan meer informatie over of objectieve blik op het gedrag of de ontwikkeling van kinderen kunnen de pedagogisch medewerkers een beroep doen op de pedagogische coach van de locatie. Per situatie wordt bekeken hoe de pedagogisch coach kan ondersteunen. Dit kan door middel van een observatie op de groep, een gesprek met de pedagogisch medewerkers, maar ook door informatieverstrekking tijdens een overleg.

De pedagogisch coach kan mogelijke opvoedproblemen, ontwikkelingsproblemen of -achterstanden signaleren en de medewerkers adviseren in de pedagogische aanpak, maar diagnosticeert niet en stelt geen behandelplannen op. Mocht een aanpak nodig zijn die buiten de verantwoordelijkheden en mogelijkheden van Kinderopvang 't Mereltje valt, wordt er een gesprek met de ouders aangegaan waarin de ouders worden doorverwezen voor nader onderzoek of naar een specialist.

Opleiding en scholing

Naast de Kinder-EHBO, BHV-trainingen en bijscholing op het gebied van de Meldcode Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag wordt jaarlijks gekeken welke opleidingen, cursussen en trainingen kunnen worden aangeboden en welke medewerkers hiervoor in aanmerking komen.

Kinderopvang 't Mereltje is een SBB erkend stagebedrijf. Voor de stabiliteit voor de kinderen en de werkdruk wordt er per groep per jaar maximaal één stagiaire aangesteld. Net als alle medewerkers die in dienst zijn van Kinderopvang 't Mereltje, beschikken ook alle stagiaires over een Verklaring Omtrent Gedrag.

De stagiaires worden begeleid door een werkbegeleider die als pedagogisch medewerker werkzaam is op de groep waarop de stagiair werkzaam is. De dagelijkse begeleiding vindt plaats tijdens het werk. In het geven van aanwijzingen, in het begeleiden van de uitvoering van de praktijkopdrachten, en in de dagelijkse feedback naar de student. Naast deze dagelijkse begeleiding voert de werkbegeleider regelmatig een begeleidingsgesprek met de student, gemiddeld met een frequentie van eens per twee weken (in het begin mogelijk meer dan aan het einde van de BPV-periode). Naarmate de stage vordert mogen de stagiaires steeds meer werkzaamheden uitvoeren. Eerst onder begeleiding, later steeds meer zelfstandig maar altijd onder het oog van een gekwalificeerde pedagogisch medewerker. Stagiaires ondersteunen bij de verzorging van de kinderen en bij de activiteiten die we doen. Onze pedagogisch medewerkers blijven echter altijd eindverantwoordelijk.

Naast stagiaires werkt Kinderopvang 't Mereltje ook met BBL (beroepsbegeleidende leerweg) studenten. BBL studenten zijn werknemers die een werk/leertraject volgen. Zij werken op de groep en volgen daarnaast nog onderwijs. BBL studenten worden ingezet conform de eisen zoals deze zijn beschreven in de CAO Kinderopvang.

We beschikken over een BPV-beleid waarin wordt toegelicht welke taken die beroepskrachten in opleiding, stagiairs en vrijwilligers in de dagopvang kunnen uitvoeren en de wijze waarop zij hierbij worden begeleid. Naast een focus op inhoudelijke kennis worden stagiairs ook beoordeeld op beroepshouding en werknemerschap.

Voor extra activiteiten, zoals een muziekworkshop, werken we met professionals en/of vrijwilligers. Bij bijvoorbeeld voorleesactiviteiten worden ook wel ouders of grootouders gevraagd.

7. Mentorschap

Alle kinderen die bij Kinderopvang 't Mereltje komen krijgen een pedagogisch medewerker als mentor toegewezen gekregen. De mentor werkt op de groep waar het kind is geplaatst. Zij is het eerste aanspreekpunt voor ouders en bespreekt periodiek de ontwikkeling met hen. In deze paragraaf wordt omschreven hoe het mentorschap binnen Kinderopvang 't Mereltje wordt vormgegeven.

Toewijzen van mentor

Voor de start van de opvang bekijkt het team welke pedagogisch medewerker de mentor van het kind wordt. Er wordt gekeken naar wie het kind het meeste ziet en naar een evenredige verdeling van de groep kinderen naar het aantal werkdagen van de medewerkers. De mentor heeft geen familiale of vriendschappelijke band met het kind of de ouders.

De start/wennen

Wij besteden extra aandacht aan de kinderen die voor het eerst op de opvang komen, zodat zij zich snel op hun gemak voelen en wij hen en zij ons goed leren kennen. Via de afdeling planning wordt informatie van een nieuw kind doorgegeven. Naar aanleiding van deze gegevens neemt de vestigingsmanager telefonisch contact op met de ouder(s) van het kind om een intakegesprek in te plannen. In dit gesprek wordt kennis gemaakt met de locatie; er wordt een rondleiding gegeven en hierna neemt (bij voorkeur) de mentor van het kind het gesprek over en zal uitleg geven over wat het mentorschap inhoudt.

Verder worden tijdens deze kennismaking formulieren ingevuld, telefoonnummers uitgewisseld, uitleg over het dagritme gegeven en besproken wat eventueel van belang is voor het kind, (fles)voeding, allergieën, medicatie, etc.

Met de ouder(s) worden ook de eerste dag(en) besproken. Hoe het met ophalen gaat, wie dat doet en wat het beste is voor hun kind. Wat kan hun kind aan zo'n eerste periode. Het is nl. best intensief. Fijn om op tijd op te halen waar mogelijk en dit op te bouwen, zodat het kind rustig kan wennen.

Tijdens dit gesprek kunnen ouders ook al hun vragen kwijt over de opvang.

Hierna vragen we de ouder(s) afscheid te nemen van het kind. De pedagogisch medewerkers houden het welbevinden van het kind met name de eerste periode extra in de gaten en proberen het kind zo snel mogelijk te leren kennen en te laten wennen aan hen en aan de ruimte.

Bij de doorstroom van baby- naar peutergroep of van peutergroep naar BSO wordt ook in het team bekeken welke mentor aan het kind wordt toegewezen. De huidige mentor brengt ouders op de hoogte van het moment van doorstromen en maakt met de nieuwe mentor van het kind afspraken om te wennen op de nieuwe groep. De mentor zal regelmatig naar haar nieuwe mentorkind gaan om binnen de veilige omgeving van het kind al even kennis te maken.

7.1 Ontwikkeling volgen

De mentor volgt het kind in zijn ontwikkeling. Ieder kind krijgt een observatie boekje, die tot zijn vierde jaar meegroeit. Baby's en dreumesen worden twee keer per jaar geobserveerd, een peuter één keer per jaar.

Het observatieverslag wordt besproken met directe collega's, zodat zij op de hoogte zijn van de ontwikkeling van het kind. Het observatieverslag is gebaseerd op de volgende ontwikkelingsgebieden: taal, sociaal-emotioneel, rekenen en motoriek. Aan de hand van deze observaties kunnen, naar behoefte, gesprekken met ouders gevoerd worden en, indien van toepassing, wordt het protocol signaleren opgestart.

Wanneer het kind naar de basisschool gaat, neemt het afscheid van het kinderdagverblijf. De mentor van het kind geeft een overdracht voor de basisschool en eventueel de buitenschoolse opvang mee aan de ouders.

7.2. Zorg om een kind

Wanneer de pedagogisch medewerker zaken opvalt aan het gedrag van het kind, wordt dit altijd met de ouders besproken. Samen met de ouders maakt de pedagogisch medewerker een plan van aanpak. De pedagogisch medewerker wordt ondersteund door collega's, pedagogisch coach en de vestigingsmanager. De pedagogisch medewerker kan de ouders attent maken op een externe instantie, zoals de logopedist, fysiotherapeut, consultatiebureau, kindercoach, etc.

7.3. Vragen over of problemen binnen de ontwikkeling en opvoeding

Ouders kunnen bij alle pedagogisch medewerkers van de groep waar hun kind is geplaatst vragen stellen over de ontwikkeling van hun kind of zorgen uiten. Een ouder hoeft niet te wachten tot hij of zij de mentor spreekt. Als een pedagogisch medewerker niet de mentor is en er wordt een vraag gesteld die een vervolgactie wenst, zal de mentor hier actie op ondernemen. Dit gebeurt eventueel in samenwerking met collega pedagogisch medewerkers, de vestigingsmanager of pedagogisch coach.

Ook de pedagogisch medewerkers zullen positieve maar ook andere situaties die zij tijdens de dagelijkse opvang ervaren met de ouders bespreken tijdens de overdracht of eventueel telefonisch en dit niet overlaten aan de mentor. Alle pedagogisch medewerkers hebben een signalerende functie als het gaat om zorgen over het welbevinden of de opvoeding van de kinderen die bij 't Mereltje komen. Zij informeren de mentor hier wel altijd over. Mochten er zorgen blijven bestaan, zal de mentor ouders uitnodigen voor een gesprek (eventueel samen met de vestigingsmanager of pedagogisch coach) om met elkaar te kijken welke verandering noodzakelijk is om een omgeving te bieden waarin het kind zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen en welke mogelijkheden hier binnen of waar nodig buiten 't Mereltje voor zijn.

7.4. Wisselen van mentor

In principe blijven mentor en mentorkind zo lang mogelijk aan elkaar verbonden, tenzij:

- De mentor uitvalt door zwangerschapsverlof of langdurige ziekte
- De mentor of mentorkind van groep of dagen wisselt waardoor zij elkaar niet meer zien
- De veiligheid tussen en mentor en ouders en/of mentorkind geschonden is door eerdere ervaringen.

Het team bekijkt in samenspraak met de vestigingsmanager wie de vervangende mentorrol op zich neemt. Dit kan een andere vaste medewerker van het team zijn van de groep waarop het kind is geplaatst, maar ook een nieuwe medewerker die wordt geworven als vervanger voor de mentor.

Bijlage 1: Interactievaardigheden

Interactievaardigheid 1: Sensitieve responsiviteit

Sensitiviteit en responsiviteit is één van de pedagogische basisprincipes in het pedagogisch beleidsplan van Kinderopvang 't Mereltje. De vaardigheid sensitieve responsiviteit draagt bij aan een gevoel van emotionele veiligheid en geborgenheid bij de kinderen. Het vergroot het veilige gebied, de veiligheidszone van waaruit kinderen steeds een stapje verder durven te gaan in het exploreren en experimenteren.

Sensitiviteit verwijst naar de gevoeligheid van ons als professionele opvoeders voor de signalen van de kinderen. Responsiviteit naar de reactie die wij geven op die signalen.

De verbale en non-verbale signalen die kinderen afgeven, kunnen we op verschillende manieren interpreteren. Het is de kunst om je in het kind te verplaatsen om een passende pedagogische reactie weten te geven. Hiervoor maken we gebruik van ons empathisch vermogen. Om de signalen van kinderen op te kunnen pikken, moeten we beschikbaar zijn voor de kinderen en kunnen 'zien' wat er bij de kinderen speelt. Dit noemen wij participierend observeren. We zijn hiervoor in directe aanwezigheid van de kinderen (dit betekent dat er in ieder geval één pedagogisch medewerker is die de kinderen kan zien en kan reageren op het moment dat het nodig is)*.

Signalen die aangeven dat een kind bijvoorbeeld behoefte heeft aan ondersteuning, pikken we op en we geven een passende reactie zodat het kind zich weer prettig voelt en verder kan met waar het mee bezig was. Een kind krijgt zo altijd de aandacht die het op dat moment nodig heeft.

Kinderen voelen zich geaccepteerd en begrepen omdat we een reactie geven die aansluit op de behoefte van het kind. Een kind krijgt vertrouwen in ons wat bijdraagt aan de gehechtheidsrelatie tussen het kind en ons.

Daarnaast laten we met deze vaardigheid ook voorbeeldgedrag zien. De kinderen ervaren dat een ander kan begrijpen hoe je je voelt en dat je geholpen wordt op het moment dat je iemand nodig hebt. Zo kunnen zij op hun beurt ook een ander troosten als ze zien dat hij of zij verdrietig is. Ook ervaren ze hoe er op verschillende (stressvolle) situaties gereageerd kan worden.

Sensitieve responsiviteit in de praktijk

Freek is sinds kort bij Ruth en Simone op de peutergroep. Hij is pas verhuisd en ging in zijn vorige woonplaats al naar de opvang. Freek loopt de hele tijd achter Simone aan en elke keer als ze zich omdraait loopt ze tegen hem aan. Als ze hem een vraag stelt geeft hij geen antwoord. Ze heeft aan ouders gevraagd of hij kan praten en ja, dat kan hij. Thuis kletst hij de oren van ieders hoofd.

Als Simone ziet dat Freek haar steeds weer opzoekt zegt ze tegen hem: 'Het is vast spannend. Je hebt een nieuw huis en nu ben je hier. Het is hier anders dan bij de vorige opvang, want er zijn andere kinderen. Daar moet je nog aan wennen. Dat geeft niks, daar ga ik je bij helpen.' Ze neemt Freek bij de hand en vertelt gedurende de dag wat er gebeurt en gaat gebeuren. Hij mag naast haar zitten en ze houdt hem goed in de gaten.

Na een paar weken gaat Freek zelf op onderzoek uit en neemt deel aan gesprekjes. En als hij het even niet meer weet, dan zoekt hij Simone weer even op. Bij haar voelt hij zich gezien en gehoord.

*In het kader van het bevorderen van de zelfstandigheid en het zelfvertrouwen van de kinderen en ze de ruimte te geven hiermee te experimenteren, kiezen we er soms voor om de kinderen die daaraan toe zijn zonder direct toezicht te laten spelen. We bepalen onderling welke (fysieke en psychische) ruimte kinderen krijgen aan de hand van de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en het temperament van de kinderen. Daarnaast maken we duidelijke afspraken en bespreken we de grenzen met de kinderen. Hierover meer bij de interactievaardigheden respect voor de autonomie en structureren en grenzen stellen.

Interactievaardigheid 2: Respect voor de autonomie van kinderen

Het waarborgen van veiligheid en geborgenheid wordt bij Kinderopvang 't Mereltje gezien als pedagogische noodzaak. Wanneer kinderen zich veilig en geborgen voelen en een absoluut gevoel hebben van er mogen zijn, kunnen zij onbezorgd de wereld ontdekken. Door te onderzoeken, spelen en oefenen kunnen de kinderen zich op allerlei gebieden ontwikkelen en hun competenties versterken.

Naast de veiligheid en geborgenheid is het ook belangrijk dat kinderen de kans krijgen om dingen zelf te doen en uit te proberen. Als de nadruk te veel op veiligheid ligt, sneeuwt het belang van de kinderen uitdagen en zelf actief laten ontdekken onder.

Om de autonomie van kinderen respecteren, geven we de kinderen veel ruimte om zelf dingen te doen en stimuleren we de kinderen actief om dingen zelf te proberen. Niet alleen fysiek maar ook psychisch krijgen kinderen ruimte: we respecteren eigen ideeën en oplossingen van kinderen en geven de kinderen meerdere keuzes gedurende de dag. Bij Kinderopvang 't Mereltje gaan wij ervan uit dat elk kind zijn eigen ontwikkelingssnelheid kent.

Wij vinden het dan ook belangrijk dat kinderen hun eigen weg mogen vinden. De fysieke ruimte is zoveel mogelijk aangepast zodat de kinderen op een veilige manier de wereld kunnen ontdekken. Kinderen kunnen hierdoor zelf initiatieven tonen als ze iets zelf willen doen of als ze bepaald spel materiaal aantrekkelijk vinden. Dit betekent overigens niet dat wij het kind aan zijn lot overlaten betreft de zelfstandigheid. We observeren waar de kinderen mee bezig en aan toe zijn en sluit de ruimte die we het kind geven en het activiteitsaanbod hierop aan. Dit noemen wij het leading from behind principe. Zo kan elk kind zich in zijn volledige eigenheid ontplooiën.

Kinderen kunnen meerdere malen op een dag kiezen aan welke activiteit ze mee willen doen of aan toe zijn. De activiteiten zijn er vooral op gericht om zaken aan kinderen te presenteren, niet om het kind te veel te sturen.

We stimuleren de kinderen om aan activiteiten deel te nemen, maar leggen deze niet dwingend op. Ook in verzorgleeractiviteiten (tijdens het eten, aankleden, naar de wc gaan) zullen kinderen niet worden gedwongen in dingen die ze niet willen.

Door het perspectief van de kinderen te verwoorden, hun eigen handelen te benoemen en kinderen de tijd te geven om te reageren, laten we zien dat we de eigenheid en zelfstandigheid van de kinderen respecteren. We vieren de overwinningen in de zelfstandigheid met de kinderen.

Zo wordt het kind erkend als vaardig wezen dat dingen kan overwinnen. En dit geeft kind een gevoel van eigenwaarde en steeds meer zelfvertrouwen om de wereld verder te ontdekken.

Respect voor de autonomie in de praktijk

Bij de start van het eetmoment mogen de oudste dreumesen van Sandra veel zelf kiezen en bepalen; waar ga je zitten en kan je zelf klimmen, wat wil je eten, hoeveel wil je eten, wat wil je drinken en wat doe je eerst? De kinderen hebben zichtbaar veel plezier en zijn erg betrokkenheid bij het tafelmoment. Met z'n tong uit z'n mond smeert Ruben boter op zijn boterham. De boter zit aan één kant van het broodje. 'Klaar!', zegt hij tegen Sandra. 'Ben je klaar? Wil je nog wat op je boterham?', vraagt ze. Ruben schudt zijn hoofd. 'Dan mag je hem opeten', zegt Sandra, 'wil je hem dubbelvouwen of zal ik hem doormidden snijden?' 'Dubbel', zegt Ruben en hij vouwt de boterham dubbel. 'Eet smakelijk, hij is vast heel lekker', zegt Sandra. Met een grote lach neemt Ruben een hap van zijn boterham. Zichtbaar trots op wat hij gedaan heeft.

Interactievaardigheid 3: Structureren en grenzen stellen

Als pedagogisch medewerkers structureren we door de kinderen voor te bereiden op wat er komen gaat en duidelijk te maken wat er van hen wordt verwacht. Met het stellen van grenzen zorgen wij er ook voor dat de kinderen zich aan de gestelde regels, kaders of voorwaarden houden. Kinderen weten hierdoor waar ze aan toe zijn en kunnen overzien wat er gaat gebeuren. Dit draagt weer bij aan hun gevoel van veiligheid.

Naast een gevoel van veiligheid draagt structureren en grenzen stellen bij aan de gewetensontwikkeling van kinderen. In de dagelijkse praktijk zijn wij het voorbeeld waarmee we de kinderen bekend maken met de waarden en normen van Kinderopvang 't Mereltje. Als een situatie zich voordoet en zich daarvoor leent, bespreken we de waarden en normen met de kinderen. We geven de kinderen veel ruimte om te exploreren en experimenten en laten kinderen individuele keuzes maken, maar dit kan natuurlijk alleen worden toegestaan binnen de kaders.

Op verschillende manieren bieden we structuur aan de kinderen. In eerste instantie wordt de dag voor de kinderen gestructureerd door een vast dagritme waarin allerlei rituelen als ijkpunt gelden. Bij baby's wordt nog zo veel mogelijk het eigen eet- en slaapritme gevolgd. Hoe ouder de kinderen worden, hoe meer ze met het dagritme van de groep meedoen. Daarnaast structureren we op de dag activiteiten door verschillend materiaal klaar te zetten en activiteiten aan te bieden. De kinderen krijgen de mogelijkheid om te kiezen tussen een vrije activiteit of een gestructureerde activiteit, waarin wij als pedagogisch medewerkers een begeleidende, soms sturende, rol hebben.

Ook wordt er structuur geboden door het stilstaan bij feesten en rituelen die bij onze cultuur en leefomgeving horen. Hierdoor bieden wij kinderen een duidelijk beeld van de groep waar zij deel van uitmaken en maken we de wereld van het kind voorspelbaar en begrijpelijker.

Bij grenzen stellen gaat het met name om het omgaan met de regels die gelden. Op het moment dat een regel wordt overtreden en hiermee de veiligheid of gezondheid van het kind zelf, de andere kinderen of pedagogisch medewerkers in het gedrang komt of dat er een ander niet gewenst of onomkeerbaar gevolg aan vast zit- zullen we een grens aan het kind stellen. Afhankelijk van de leeftijd reageren we hier passend op. Het kunnen inschatten wat een kind begrijpt en hiernaar handelen (sensitieve responsiviteit) is immers één van de basisvoorwaarden voor structureren en grenzen stellen. De jongere kinderen worden aangesproken op hun gedrag en de situatie wordt aangepast waardoor het kind de regel niet meer kan overtreden. Bij de oudere kinderen die de gevolgen van hun gedrag (leren) inzien, geven we aan wat het niet-acceptabele gedrag is en wat de gevolgen hiervan (kunnen) zijn. Vervolgens kijken we naar de oorzaak achter het overtreden van de regel en zoeken we naar een alternatief.

Kinderen worden niet gestraft maar gecorrigeerd vanuit de visie dat er achter niet-acceptabel gedrag een hulpvraag zit. Met het straffen van een kind (bijvoorbeeld iets ontnemen of afzonderen van de groep) wordt de hulpvraag niet opgelost, maar krijgt het

Structureren en grenzen stellen in de praktijk

Job komt binnen op de arm van zijn vader. Hij wijst naar de slingers. 'Ja Job, we hebben een feestje vandaag! Sil is jarig! Als we straks aan tafel gaan voor het fruit gaan we muziek maken en liedjes zingen voor Sil', vertelt Angela.

Als Angela even later binnenkomt met de mand met muziekinstrumentjes klimt Job al meteen op een stoel. Mirjam vertelt de andere kinderen dat ze ook een plekje aan tafel mogen zoeken, zodat ze het feestje van Sil kunnen vieren. Er wordt uitbundig gezongen en Sil mag uitdelen.

Als Sil zijn rozijnentraktatie aan Eva heeft gegeven, maakt zij het doosje meteen open. Mirjam vertelt dat ze ziet dat ze graag wil beginnen en vraagt aan Eva of iedereen al een doosje heeft. 'Nee, even wachten', antwoordt Eva en ze legt het doosje weer neer. 'Heel goed Eva! Zullen we maar snel zingen?'

kind mee dat het vooral niet terecht kan bij de pedagogisch medewerker met zijn gevoel of problemen. Op het moment dat kinderen zich houden aan de gestelde regels, kaders of voorwaarden worden zij door ons non-verbaal en/of verbaal positief bevestigd.

Noodzakelijk voor het goed kunnen structureren en grenzen stellen is de afgestemde samenwerking tussen de pedagogisch medewerkers onderling. We zitten op één lijn over hoe er structuur wordt geboden en wanneer en op welke manier er grenzen worden gesteld.

Interactievaardigheid 4: Praten en uitleggen

Bij de vaardigheid praten en uitleggen gaat het om de interactie tussen ons als pedagogisch medewerker en de kinderen in woorden. Hierbij gaat het er niet alleen om dat we regelmatig met de kinderen praten, maar ook dat we wanneer je dat doen, wat we zeggen en vragen en hoe we dat doen afstemmen op wat de kinderen begrijpen en waar ze mee bezig zijn. Het gaat om een juiste, op het kind toegesneden pedagogische reactie.

De hele dag door zijn we in gesprek met de kinderen. We benoemen wat de kinderen doen, stellen ze vragen, verwoorden welke ontdekkingen ze doen, overleggen met ze en geven uitleg bij verschillende situaties. Dit gebeurt op een niet (ver)oordelende manier waardoor de kinderen een absoluut gevoel van 'er mogen zijn' hebben.

De signalen die we bij de kinderen zien geven we in taal weer zodat het kind – hoe klein het ook is – ervaart dat hij wordt begrepen en dat er woorden zijn voor hoe hij zich op dat moment voelt.

Door continu te praten en uit te leggen leveren we een bijdrage aan de cognitieve ontwikkeling en de taalontwikkeling. Hoe verder het kind zich hierin ontwikkelt, hoe meer het de woorden zal gaan gebruiken die door de omgeving zijn ingezet.

De initiatieven van de kinderen om een gesprek aan te gaan grijpen we aan. Het kind wordt zo erkend als vaardig wezen dat kan aangeven welke aandacht dat hij op dat moment nodig heeft. Dit geeft het kind vertrouwen in de relatie met ons als pedagogisch medewerker en vertrouwen in zichzelf.

Door situaties te verwoorden kunnen kinderen ook inzicht krijgen in wat de wensen of motieven van een ander zijn. Als deze wensen of motieven al een keer bij hen benoemd zijn en zij herkennen deze bij anderen, zal dit hun empathisch vermogen en sociaal inzicht bevorderen.

Praten en uitleggen in de praktijk

Marie tilt haar voet op en laat deze aan Eveline zien. 'Kijk eens', zegt Marie. 'Hé, wat heb je daar?'

'Nagellak.'

'Wauw! Heb je dat gezien, Ilias? Marie heeft nagellak op haar teennagels.'

Ilias kijkt naar Marie haar tenen. 'Mij mama heb ook nagels.' 'Heeft mama ook nagellak op haar nagels?'

Ilias knikt.

'Zou jij ook nagellak willen?' 'Neeeee, nagellak is voor meisjes!' 'Is dat zo?' Eveline kijkt naar Marie.

'Nee hoor, Boris heeft dat ook! Blauwe!', vertelt Marie. Ilias kijkt Eveline vragend aan. 'Dat is toch wel cool?'

Ilias knikt. 'Dus nagellak is voor iedereen die het mooi vindt!' Ilias lacht.

Interactievaardigheid 5: Ontwikkelingsstimulering

Bij ontwikkelingsstimulering gaat het om de extra stimulering die wij bieden om de persoonlijke competenties van kinderen, zoals de ontwikkeling van de motoriek, cognitie en creativiteit, te bevorderen.

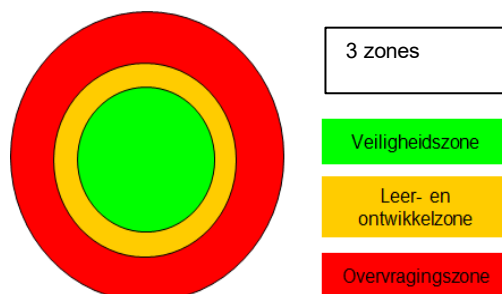
De gekozen werkwijze van Kinderopvang 't Mereltje steunt op het gedachtegoed van Lev Vygotsky, welke in het Pedagogisch Beleidsplan wordt vertaald in drie zones.

Zoals bij de interactievaardigheid sensitieve responsiviteit al beschreven, heeft ieder kind een veilig gebied nodig, een veiligheidszone van waaruit kinderen steeds een stapje verder durven te gaan in het exploreren en experimenteren. Wij observeren tijdens activiteiten de vaardigheden die de kinderen al beheersen en de ontwikkelingsinitiatieven die zij nemen om een up-to-date blik te verkrijgen waarmee we aan kunnen sluiten op de leer- en ontwikkelzone. We sluiten onze stimulering aan op de eerste voor de hand liggende stap die een kind kan maken. De up-to-date blik en afstemming op de aandacht en het begripsniveau van de kinderen zorgen ervoor dat we met de stimulering niet in de overvragingszone komen, we voorkomen overstimulering.

We zijn ons ervan bewust dat ontwikkelingsstimulering altijd en overal mogelijk is. We grijpen momenten aan die zich spontaan voordoen, maar plannen ook stimulerende activiteiten.

We kunnen ontwikkelingsstimulering bieden door de aandacht van kinderen op bepaalde dingen te richten. Een kind wat voornamelijk geïnteresseerd is in het spelen met de blokken kun je een puzzel aanbieden, maar het kan ook een ontdekking van één van de kinderen zijn, zoals een lieveheersbeestje in het gras. Ook kunnen we nieuwe activiteiten of nieuw spelmateriaal aanbieden. Bijvoorbeeld een toveractiviteit waarbij spulletjes uit de groep onder een lap worden verstopt of nieuwe verkleedkleden. Daarnaast kunnen we de kinderen op nieuwe mogelijkheden van bekend spelmateriaal wijzen. Het memoryspel wat in eerste instantie open aan wordt geboden om te kijken naar hetzelfde en verschillend, kan nu dicht gespeeld worden om het geheugen te trainen.

Op de groepen en in de gezamenlijke speelruimtes is voor alle ontwikkelingsgebieden voldoende speelgoed en ander materiaal aanwezig wat we in kunnen zetten om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren. We kunnen ook materiaal tussen de groepen rouleren om kinderen uit te dagen tot nieuw spel en nieuwe ontdekkingen.

Ontwikkelingsstimulering in de praktijk

Het is herfst, er staat een stevige wind. Buiten hadden de kinderen de grootste lol. Ze renden met z'n allen achter de strandballen aan die alle kanten op werden geblazen.

Weer binnen blijven de kinderen bij het raam staan kijken. Annika bedenkt zich dat ze gekleurde stroken plastic had zien liggen bij het knutselmateriaal. Ze haalt de stroken en hangt ze in de boom voor het raam. Als ze weer binnen is, gaat ze met de kinderen in gesprek. Met z'n allen doen ze de stroken in de boom na: ze zwaaien heel hard en dan weer zacht met hun armen.

Interactievaardigheid 6: Begeleiden van interacties tussen kinderen

Bij Kinderopvang 't Mereltje zijn wij ons ervan bewust dat kinderen een grote rol spelen in elkaars ontwikkeling. Met het basisprincipe uit het pedagogisch beleidsplan 'Kind in de groep' laten we zien dat we de sociale ontwikkeling van de kinderen actief willen stimuleren. We kijken niet alleen naar de relatie die wij als pedagogisch medewerker met de kinderen hebben of die ouders met hun kind hebben, maar ook expliciet naar de relatie die leeftijdsgenootjes met elkaar hebben.

In de kinderopvang heb we te maken met kinderen die onderling interacties met elkaar hebben. In deze interacties doen kinderen allerlei positieve en negatieve ervaringen op welke van grote invloed zijn op hun welbevinden en ontwikkeling. Het is daarom van groot belang dat wij de onderlinge interacties tussen de kinderen goed kunnen begeleiden. Dat vergt een aparte vaardigheid naast de eerder besproken vaardigheden in het goed omgaan met individuele kinderen.

Om onderlinge relaties op te kunnen bouwen zal een kind de mogelijkheid moeten krijgen om zich met anderen te kunnen verbinden. Wij faciliteren deze mogelijkheid door voor een veilige en betrouwbare onderlinge sfeer te zorgen. Dit betekent echter niet dat onderlinge conflicten tussen kinderen altijd voorkomen moeten worden. Kinderen kunnen door conflicten nieuwe sociale vaardigheden aanleren. De manier waarop een conflict begeleid wordt is wel bepalend. Wij zetten hiervoor de overige vijf interactievaardigheden in.

Bij het begeleiden van interacties gaat het niet alleen om het goed omgaan met negatieve interacties, maar vooral ook om de bevordering van positieve interacties. Wij scheppen de mogelijkheden om positieve interacties te laten ontstaan door onder meer sociale initiatieven van kinderen op te merken en positief te bevestigen, regelmatig groepsactiviteiten aan te bieden en de ruimte als derde pedagoog in te zetten.

Met deze interactievaardigheid willen wij kinderen leren zich open te stellen voor hun omgeving zodat ze van andere kinderen kunnen leren en ervaren dat ze ook afhankelijk van elkaar mogen zijn.

Begeleiden van interacties in de praktijk

Bij het keukentje zijn Tygo en June druk bezig met eten koken. In de pannen wordt flink geroerd. Een momentje eerder had Otis geprobeerd ook bij de keuken mee te doen, maar dat vonden Tygo en June niet goed. 'Nee! Niet doen!', riep June naar hem. Nu zit hij, net buiten de huishoek, op de grond. Hij heeft een pop op z'n benen liggen en kijkt naar de kinderen in de keuken. Pedagogisch medewerker, Suze, gaat naast Otis zitten en zegt tegen Otis: 'Ach, wat kijk je sip. Je pop kijkt ook al sip. Is je pop verdrietig?' Tegen de pop zegt ze: 'Wat is er aan de hand? Wil je misschien eten?' Otis knikt en wijst naar de keuken: 'Ik wil ook daar'. Suze zegt tegen Tygo en June: 'Horen jullie dat? De pop van Otis moet huilen, want hij wil eten.'

'Ik heb wel eten', roept Tygo. 'O, Tygo heeft eten voor je pop. Dat is fijn. Ga maar naar Tygo.' Otis gaat met de pop naar de tafel in de huishoek en zet de pop in de poppenstoel. Tygo komt intussen aan met een bakje en een lepel. 'Voor de pop', zegt hij tegen Otis. June komt aanlopen met een pop in haar hand: 'Mijn pop wil ook eten', zegt ze. 'Dat ga ik wel pakken', roept Tygo, 'ga maar bij Otis zitten.'

Bijlage 2: ontwikkelingsgerichte fases van en activiteiten voor peuters

Spraak-taalontwikkeling

Peuters gaan meer en meer begrijpen van wat er tegen hen wordt gezegd. Dat merk je doordat je antwoord krijgt op vragen of een aansluitende reactie. Ook in de taalontwikkeling zijn veel onderlinge verschillen tussen kinderen. Deze verschillen zijn heel normaal. Wanneer een peuter van 2 jaar nog helemaal niets zegt, is het verstandig om navraag te doen bij de huisarts of logopedist: het zou kunnen komen doordat een kind minder goed hoort.

Binnen 't Mereltje geven we altijd het goede voorbeeld, want kinderen nemen onze taal over en leren door imitatie. Hierbij begrijpt het kind nog niet alles wat hij of zij nazegt; het gaat om het nazeggen op zich. Daarnaast stimuleren we actief de spraak-taalontwikkeling door samen boekjes te lezen, verhalen te bedenken of lekker te luisteren naar een verhaal. Prentenboeken kunnen de woordenschat helpen vergroten. Ook verschillende audiomogelijkheden, zoals luisterboeken, leveren een bijdrage aan de spraakontwikkeling. Ook leuk: zelf foto's maken van een voorwerp en daar samen woorden bij inspreken.

Voorbeelden van activiteiten:

- Kringgesprekken, waaronder de voorleeskring en muziekring.
- Voorlezen in de kring of een-op-een.
- Zingen.
- Communicatie onderling (medewerker-kind en kind-kind).
- Vertelplaten.
- Externe activiteiten, zoals een uitje naar de bibliotheek.

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Tandenvisseling zet in en de nieuwe kiezen komen door.
- Vooraf een plan maken voor het spel.
- Splitsing fantasie en werkelijkheid.
- Leiding nemen.
- Hulp vragen bij het bedenken van een oplossing (ofwel aan autoriteit toe zijn).
- Opdrachten uitvoeren en afmaken.
- Probleemsituaties oplossen zonder ruzie of fysiek ingrijpen.

Motorische en lichamelijke ontwikkeling

Met veel speelgoed oefent het kind ongemerkt de fijne motoriek, bijvoorbeeld met puzzels, tekenen, muziek maken en inkleuren. Andere spellen trainen de oog-handcoördinatie. Denk bijvoorbeeld aan een spelletje waarbij kinderen zo snel mogelijk de voorwerpen van een bepaalde vorm of kleur moeten aanraken.

Vanaf 2-jarige leeftijd kun je zien dat de ontwikkeling van de fijne bewegingen een spurt neemt. Bij het lopen zal het kind zich meer richten op details. Ook zal het willen leren drinken uit een beker en deze met twee handjes vastpakken. En het kind gaat leren eten met een lepel. Draaien is een moeilijke beweging om te leren. Dat leert een kind leert onder meer door bladzijden in een boek om te slaan. En dat gaat steeds gemakkelijker.

Toch gaan de bewegingen nog vooral vanuit de schouders. Als er veel geoefend wordt met grote bewegingen zal de ontwikkeling doorzetten naar de handen en uiteindelijk de vingers. Een goede grove motoriek is nodig om uiteindelijk ook een goede fijne motoriek te hebben.

Voorbeelden van activiteiten:

- Blazen door een rietje.
- Bellenblazen.
- De Hokey Pokey.
- Bewegingsspellen met de dansdoek, zoals balanceren met een bal, 'Golven van de zee' en 'Kat en muis'.
- Creatieve activiteiten, zoals scheuren, plakken, verven en tekenen; in een later stadium prikken en knippen.
- Spelen met constructiemateriaal.
- Een ketting rijgen van verschillende materialen (grof of fijn).
- Ringwerpspel, kegels gooien, sjoelen, knikkeren.
- De kraan open- en dichtdraaien. Zelf handen wassen en afdrogen.
- Zelf aan- en uitkleden – ook de knoopjes, rits en riem. Steeds een beetje beter en meer.
- Gezellige, huiselijke eetmomenten.

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Ledematen worden langer.
- Kleuterbuik verdwijnt.
- Kuiltjes op de handen verdwijnen.
- Tandenvisseling zet in en de nieuwe kiezen komen door.
- Grote motoriek: gecontroleerd springen, schommelen, hinkelen, huppelen, gooien en vangen.
- Fijne motoriek: veters strikken, vingerspelletjes en handwerken.
- Evenwichtszin: touwtjespringen, hinkelen en balanceren.
- Vooraf een plan maken voor het spel.
- Leiding nemen.
- Fysiek contact (affectie) gaat over in een wil tot leren.
- Opdrachten uitvoeren en afmaken.

Cognitieve en zintuigelijke ontwikkeling

Volgens verschillende theorieën verloopt de cognitieve ontwikkeling van kinderen in stadia. Daardoor weten we waar kinderen op welke leeftijd (ongeveer) aan toe zijn. Voor kinderen van 2 tot 4 jaar zijn kennismakingsactiviteiten, herkenning van cijfers en letters, 'matchen' (koppelen, zoals bij Memory of Electro Junior) of op volgorde leggen een passende activiteit.

In het tweede levensjaar leert het kind dat het zelf iets teweegbrengt. Dit is een stap in de richting van geloof in eigen kunnen. Een peuter kan kleine opdrachtjes uitvoeren en geniet van complimentjes. Dit is ook belangrijk voor later op school. Op deze leeftijd gebruikt een kind de dingen zoals ze bedoeld zijn: een haarborstel voor je haar, een bal om te rollen en tegenaan te schoppen en een auto voor rijspelletjes.

Een peuter kan nog niet zo goed denken en denkt op een 'peutermanier'. Herinneringen, fantasie en werkelijkheid lopen door elkaar heen; er is sprake van magisch denken. In deze fase gelooft een peuter dat wat hij of zij denkt ook echt gebeurt. Soms kan dat een kind bang maken en is de oorzaak van de angst moeilijk te achterhalen. Wij nemen de angst in ieder geval serieus en proberen erover te praten. Als een kind leert om angsten de baas te worden, dan heeft het daar het hele leven wat aan.

Voorbeelden van activiteiten:

- De Hokey Pokey.
- Met een dansdoek verschillende spelletjes doen.
- Knippen, plakken, prikken, stempelen, vouwen, scheuren, tekenen en (vinger)verven.
- Spelen met zand, water of scheerschuim.
- Spelen met blokken, Lego, K'nex, Playmobil, Meccano of ander constructiemateriaal.
- Een ketting rijgen van verschillende materialen.
- Puzzelen.
- Spelen met een bouwdoos of een bouwplaat maken.
- Koken en/of bakken.
- Planten water geven.

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Grove motoriek: gecontroleerd springen, schommelen, hinkelen, huppelen, gooien en vangen.
- Vooraf een plan maken voor het spel.
- Splitsing fantasie en werkelijkheid.
- Leiding nemen.
- Hulp vragen bij het bedenken van een oplossing (ofwel aan autoriteit toe zijn).
- Fysiek contact (affectie) gaat over in een wil tot leren.
- Opdrachten uitvoeren en afmaken.
- Probleemsituaties oplossen zonder ruzie of fysiek ingrijpen.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociaal-emotionele ontwikkeling omvat onder meer de ontwikkeling van het geweten, gevoelens, de sociale ontwikkeling, de omgang met andere kinderen en egocentrisme. Veel van deze aspecten zien we terug in verhalen die gebruikt worden in spelletjes. Denk bijvoorbeeld aan kusjes geven en kletsen met een pop of het 'verzorgen' van speelgoedbaby's of huisdieren.

Vanaf ongeveer 2 jaar oud ervaart een kind dat hij of zij een eigen persoon is en ontwikkelt het een eigen wil. Het omgaan met een kind komt daardoor, naast verzorging, steeds meer in het teken te staan van opvoeding.

Een peuter is heel trots op zichzelf en denkt dat de wereld om zichzelf draait. Dat hoort bij de normale ontwikkeling. Een peuter verwacht dat alle aandacht op hem of haar gericht is en eist alle aandacht op, van iedereen en overal. Een peuter kan er niet goed tegen wanneer je met andere dingen bezig bent en kan erg kwaad worden wanneer je geen aandacht geeft.

Voorbeelden van activiteiten:

- Nabootsen van de thuissituatie met rollenspellen.
- Poppenspel.
- Het delen van materiaal tijdens spel, maar ook vriendjes delen.
- Problemen oplossen en uitpraten.

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Vooraf een plan maken voor het spel.
- Splitsing fantasie en werkelijkheid.
- Leiding nemen.
- Hulp vragen bij het bedenken van een oplossing (ofwel aan autoriteit toe zijn).
- Probleemsituaties oplossen zonder ruzie of fysiek ingrijpen.

Spelontwikkeling

Bij jonge kinderen vormt zich de spelontwikkeling en creatieve ontwikkeling door de eigen fantasie, spelen en het maken van tekeningen. Er zijn veel spellen die hier op creatieve wijze een bijdrage aan leveren.

Voorbeelden van activiteiten:

- Kralen rijgen.
- Puzzelen.
- Kasteel of huis bouwen (2D wordt uiteindelijk 3D).
- Bewegingsspelletjes, zoals 'Schipper mag ik over varen', 'Zakdoekje leggen' en 'Annemaria koekoek'.

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Ledematen worden langer.
- Vooraf een plan maken voor het spel.
- Splitsing fantasie en werkelijkheid.
- Leiding nemen.
- Hulp vragen bij het bedenken van een oplossing (ofwel aan autoriteit toe zijn).
- Fysiek contact (affectie) gaat over in een wil tot leren.
- Opdrachten uitvoeren en afmaken.
- Probleemsituaties oplossen zonder ruzie of fysiek ingrijpen.

Fantasieontwikkeling

Imitatie en fantasie gaan samen: eten maken in het keukentje, luiers verschonen bij de poppen, theedrinken aan tafel. Bij oudere peuters zijn verkleedspullen, het (speelgoed-)strijkijzer en andere huishoudelijke materialen geliefd. De oudsten willen met alles helpen: bij het verzamelen van bladeren in de tuin, afwassen, was vouwen en de ramen zemen.

Voorbeelden van activiteiten:

- Poppenkast spelen.
- Rollenspelen als dokters of tandartsen.
- Treintje rijden (met de stoelen achter elkaar).
- Verkleeden.
- Rollenspelen met poppen of knuffels.

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Vooraf een plan maken voor het spel.
- Splitsing fantasie en werkelijkheid.
- Leiding nemen.
- Fysiek contact (affectie) gaat over in een wil tot leren.
- Opdrachten uitvoeren en afmaken.
- Probleemsituaties oplossen zonder ruzie of fysiek ingrijpen.

Seksuele ontwikkeling

Tussen het tweede en vierde jaar ontwikkelt het kind zijn identiteit. Het kind ontdekt dat het een ander persoon is dan alle andere personen en zal zichzelf vaker 'ik' noemen. Het wordt zich bewust van zichzelf en het eigen lichaam. Ook kan het kind erg nieuwsgierig zijn naar andere – blote – lichamen. In het begin zal het ongegeneerd kijken naar het lichaam van andere kinderen en volwassenen, bijvoorbeeld door bij een ander kind de broek naar beneden te trekken. Als kinderen merken dat grote mensen dat niet goed vinden, gaan zij dit verpakken in spelletjes, zoals vadtje-en-moedertje, doktertje spelen of baby'tje krijgen. Tussen het tweede en vierde jaar ontwikkelt zich ook de sekse-identiteit. Dat betekent dat een kind weet dat het een jongetje of een meisje is.

Zodra het kind zich daar bewust van is, zal het zich gaan gedragen als een jongetje of een meisje. Tot slot bereikt een kind op deze leeftijd ook een mijlpaal in de taalontwikkeling. Het gaat veel waarom-vragen stellen. Ook kan het vieze woorden gaan zeggen. Zeker als volwassenen daar boos of ongemakkelijk op reageren, is dit een leuk spelletje.

Vanaf het derde jaar kan een kind regels en sociale normen leren. Ouders kunnen hun kind leren dat er situaties zijn waarin het vastpakken van de eigen geslachtsdelen wel of niet gepast is, zonder het kind of het gedrag af te keuren. 'Ik snap dat het lekker voelt, maar dat doen we niet in de supermarkt. Straks als je op je eigen kamertje bent, mag het wel.'

Voorbeelden van activiteiten:

- Vader-en-moedertje spelen: rollenspel waarbij ook wordt geknuffeld en eventueel een kus gegeven op initiatief van het kind.
- Doktertje spelen: het lichaam onderzoeken.
- Tijdens het verschoon-/plasmoment elkaars lichaam bekijken op initiatief van de kinderen.
- Boeken en/of prenten met het menselijk lichaam bekijken: inwendig (slokdarm, maag, spieren) of uitwendig (buik, billen, benen, huid).

Kenmerkende ontwikkelingsaspecten voor de doorstroom naar school:

- Ledematen worden langer.
- Splitsing fantasie en werkelijkheid.

Op de volgende pagina vind je een overzicht van de ontwikkeling van kinderen van 2 tot 4 jaar. Dit overzicht gaat uit van de gemiddelde leeftijd waarop kinderen bepaalde vaardigheden (in principe) beheersen. In werkelijkheid is natuurlijk altijd sprake van individuele verschillen, onder meer door tempoverschillen in de ontwikkeling, een andere volgorde van ontwikkelingsstappen en de eigen mogelijkheden van het kind. Ook spelen de omgevingsfactoren een belangrijke rol in de ontwikkeling. De manier waarop en mate waarin een kind gestimuleerd wordt door de omgeving (ouders, plaats in het gezin, vrienden, kinderdagverblijf en school) is ook van invloed op de ontwikkeling.

Onderstaand overzicht is dus slechts een algemene leidraad om de ontwikkeling van een kind nader te bekijken.

2-3 jaar	
Sociale ontwikkeling	Het kind: • Heeft een toenemend ik-besef; ik en jij worden wel nog een tijdje door elkaar gebruikt. • Ontdekt de eigen wil, wat gepaard gaat met bewijzen van eigen zelfstandigheid: het begin van de koppigheidsfase. • Kan onevenwichtig sociaal gedrag vertonen met sterke uitersten tussen afhankelijkheid en zelfstandigheid. • Ontdekt zichzelf als middelpunt van eigen handelen. • Pakt het speelgoed van de ander af. • Kan rijmpjes, versjes en verhaaltjes onthouden. • Heeft een beperkte echte zelfstandigheid; eigen persoon, eigen wil, eigen ideeën. • Heeft een bepaalde zelfbeheersing. • Wordt coöperatief en begrijpt eenvoudige motiveringen. • Is erg gevoelig voor lof en kritiek. • Gebruikt het begrip 'wij'. • Leert delen en op de beurt wachten. • Past zich beter aan in de groep met kinderen. • Is eerder geneigd raad van vriendjes op te volgen dan van volwassenen.
Motorische ontwikkeling	Het kind: • Kan goed achteruitlopen. • Kan eventjes op één been staan. • Kan op de tenen lopen. • Draait in het rond op muziek. • Schopt voorwerpen voort. • Kan plotseling stilstaan. • Kan met beide voeten tegelijk omhoog springen en landt op de vlakke voet. • Kan springen met de voeten uiteen. • Springt van een traprede af, met beide voeten tegelijk. • Begint alternerend (linkervoet en rechtervoet afgewisseld) trap te lopen; eerst met, later zonder hulp. • Kan tijdens het rennen van richting veranderen. • Kan op een driewieler fietsen. • Kan een grote bal vangen – met gestrekte armen – en gooien zonder het evenwicht te verliezen. • Kan in een bepaalde richting gooien. • Heeft lichaamsbewegingen die steeds vloeiender en evenwichtiger worden. • Grijpt nu met een dwarsgreep met gestrekte wijsvinger. • Kan nu eten met een vork en eventueel met lepel en vork (of mes).
Persoonlijkheidsvorming	Het kind: • Heeft sterke interesse in zand, klei, verf en dergelijke. • Heeft regelmatig driftaanvallen.

	• Kan ontlasting ophouden. • Is ambivalent, wisselt (soms extreem) van tegengestelde wensen en impulsen. • Kan aan de ene kant een positieve ontwikkeling doormaken (zelfstandigheid, wilskracht) en aan de andere kant een negatieve ontwikkeling (afhankelijkheid, schaamte en twijfel).
Spraak- taalontwikkeling	Het kind: • Brabbelt niet meer, maar gaat echt praten. • Krijgt een betere uitspraak, vooral bij medeklinkers. • Heeft rond 2,5 jaar een woordenschat van 400 tot 500 woorden. • Gebruikt langzaam beter dubbele medeklinkers, wel vaak in de verkeerde volgorde (bijvoorbeeld 'wesp' wordt 'weps'). • Gebruikt meer taalkundige vormen, zoals voorzetsels. • Scheidt 'ik' en de ander en gebruikt de ik-vorm en de jij-vorm. • Gebruikt voornaamwoorden, zoals mij en jou. • Stelt veel wat- en waarom-vragen; niet zozeer om kennis, als wel om aandacht. • Gebruikt meervoudsvormen; eerst volgens één regel, namelijk '-s' ('bedden' wordt 'beds'). • Gebruikt de verleden tijd; meestal volgens één regel, namelijk overal '-de' achter (bijvoorbeeld 'vraagde').
Spelontwikkeling	Lineaire stadium Het kind: • Kan blokken neerzetten in rijen en stapels. • Kan kralen rijgen. • Kan simpele inlegfiguren leggen. • Imitteert alleen datgene wat het ziet, geen dingen die het zich herinnert. • Speelt voornamelijk parallel aan andere kinderen, niet samen. Patroonstadium • Het kind zet blokken neer in tweedimensionale patronen. Krabbelstadium Het kind: • Ontwikkelt de palmgreep. • Kan verticale en cirkelvormige krassen imiteren.
Zelfredzaamheid	Het kind: • Kan zonder veel knoeien alleen eten (met af en toe hulp). • Speelt veel met eten en 'treuzelt'. • Weigert nu soms ook eten. • Praat weinig aan tafel. • Vraagt om speelgoed mee naar bed, verlengt het naar bed gaan door rituelen, die strak gevolgd moet worden. • Kan een jas losknopen, maar nog met moeite dichtdoen. • Droogt de eigen handen af. • Kan zelf drinken halen en de kraan open- en dichtdoen. • Kijkt uit voor eenvoudige ongelukjes (op de trap bijvoorbeeld). • Begint met zelf tandenpoetsen met hulp. • Is 's nachts zindelijk (dit kan uitlopen tot 5 jaar).
3-4 jaar	
Ontwikkeling	

Sociale ontwikkeling	Het kind: • Heeft saamhorigheidsgevoel. • Kan met andere kinderen spelen; vooral rollenspelen die met twee kinderen beter gaan dan met meerdere kinderen. • Accepteert sociale regels en eenvoudige spelregels. • Weet mijn en dijn te onderscheiden. • Begint zich van huis te verwijderen en kan zelfstandig teruggaan.
Motorische ontwikkeling	Het kind: • Komt vanuit de rugligging overeind door slechts licht op de elleboog te steunen en op de zij te draaien. • Kan met aaneengesloten voeten een paar keer achter elkaar springen. • Kan op één been het evenwicht bewaren. • Kan goed alternerend (linkervoet en rechtervoet afgewisseld) traplopen. • Zwaait bij het lopen met de armen. • Kan nu enkele sprongen hinkelen. • Kan over een touw heen springen (± 5 cm hoog). • Kan verspringen, zich met beide voeten tegelijk afzettend (± 20 cm). • Gooit de bal overhands (± 1 m). • Vangt de bal met beide handen, maar drukt deze nog tegen het lichaam; buigt wel de armen. • Het kind is nu zeer druk in bewegingen en doet graag evenwichtsoefeningen; het heeft veel ruimte nodig. • Pakt schrijfgereedschap niet langer met de hele hand, maar met de vingers. De hand wel nog steeds naar binnen gedraaid (de zogenaamde penseelgreep). De pols beweegt al wel, de vingers nog niet.
Persoonlijkheidsvorming	Het kind: • Ontdekt de genitaliën en hiermee samengaand de 'ik' als handelend persoon. • Ontwikkelt zich van volkomen egocentriciteit naar het begin van realiteitszin. • Toont bezitterigheid naar de ouder van de andere sekse en jaloezie en rivaliteit naar de ouder van gelijke sekse (het zogenaamde Oedipuscomplex). • Toont bezitterigheid, verleidend of schuchter gedrag naar het andere geslacht. • Heeft beginnend schaamtegevoel; het kind verlangt privacy. • Kan niet gegronde, voortdurende en intense angsten hebben. • Toont openlijke seksuele nieuwsgierigheid en exploratie van zichzelf en anderen. • Ontwikkelt de gewetensfunctie. • Wordt steeds zelfstandiger en doelbewuster. • Kan aan de ene kant een positieve ontwikkeling doormaken (totstandkoming van het initiatief en doelgerichtheid) en aan de andere kant een negatieve ontwikkeling (schuldgevoelens en passiviteit).
Spraaktaalontwikkeling	Het kind: • Begint de taalregels te begrijpen. • Stelt eindeloze waarom-vragen, waarbij meer naar het antwoord wordt geluisterd. • Begrijpt veel. • Vertelt veel verhalen. • Maakt niet veel uitspraakfouten meer en heeft geen moeite meer met medeklinkers, behalve bij moeilijke dubbele combinaties (bijvoorbeeld 'wesp'). • Heeft nog wel moeite met zinsbouw. • Pseudo-stottert regelmatig. • Heeft ca. 600 woorden ter beschikking (passief).

Spelontwikkeling	Het kind: • Kan bouwen in driedimensionale patronen. • Kan eigen bouwwerk benoemen. • Heeft belangstelling voor het combineren van spelmateriaal. • Begint te ordenen en ervaart verschillen. • Bouwt zijn wereld in het imitatieve spel. • Kan aan eenvoudige groepsspelletjes deelnemen. • Krijgt een toenemende motorische vaardigheid (rijdend en glijdend materiaal). Tekenen - het kliederstadium Het kind: • Maakt primitieve vormen in het gekrabbel. • Ontwikkelt de pincetgreep. • Maakt minder grote armbewegingen. • Kan een cirkel natekenen. • Kan los van elkaar staande lichaamsdelen benoemen.
Zelfredzaamheid	Het kind: • Kan schenken uit een kan. • Kan echt alleen eten, zonder knoeien. • Heeft belangstelling voor tafeldekken en dergelijke. • Staat vaak op van tafel. • Is minder afhankelijk van speelgoed of knuffels bij het naar bed gaan. • Kan jas aantrekken en knopen dichtdoen. • Kan eigen handen wassen en drogen. • Kan eigen tanden poetsen. • Kan nu doelgericht bezig zijn.

Activiteiten

Gedurende de dag zijn er verschillende speelmomenten. De peuters hebben een langere spanningsboog, waardoor waardevolle spelsituaties ontstaan. Door regelmatig iets samen te doen, ontstaat er een evenwicht. Imitatiespelletjes en meehelpen zijn favoriete bezigheden op deze leeftijd. De peuter helpt graag mee en doet alles na.

Peuters zijn zeer geïnteresseerd in andere kinderen. Ze spelen naast elkaar, maar kijken vooral naar elkaar. Samen spelen met andere kinderen van dezelfde leeftijd is nog wat lastiger. Een peuter is nog erg op zichzelf gericht en vindt het moeilijk een ander kind met zijn speelgoed te zien spelen. Op deze leeftijd zijn ze nog niet in staat rekening te houden met elkaar of een plotseling opkomende behoefte uit te stellen. Het samen willen spelen begint wel meer te groeien.

Ook worden kinderen in deze fase zich steeds meer bewust van hun eigen 'ik' en kunnen ze zich steeds meer in een ander inleven. Een nieuwe ontwikkelingsfase hierbij is het fantasiespel, dat begint vanaf 2,5 à 3 jaar. Op het kinderdagverblijf maken de kinderen dagelijks gebruik van de verschillende speelhoeken, die elk kind uitdagen om te spelen en leren.

De pedagogisch medewerkers ondernemen een gerichte activiteit met de kinderen. Dat kan een uitstapje zijn, samen knutselen of onder begeleiding spelen in de speelhoeken.

De groep wordt zo nodig opgesplitst, zodat er gewerkt kan op verschillende ontwikkelingsniveaus. Als er meerdere peutergroepen zijn, kunnen kinderen ook deelnemen aan activiteiten op een andere peutergroep.

Voorlezen en zingen

Om 9.15 uur maken we een kring en gaan we voorlezen en/of zingen. Een belangrijk, gezamenlijk moment dat bijdraagt aan de ontwikkeling van taal en communicatie. Kinderen vertellen wat ze hebben meegemaakt en leren op deze manier naar elkaar luisteren. Dat geeft een gevoel van zekerheid en zelfvertrouwen. En door naar anderen te luisteren leren ze respect te hebben voor elkaar.

Buitenspelen

Plassen, jassen aan en naar buiten. Daar laten we de kinderen vrij spelen. Er is volop spelmateriaal, zoals fietsen en tractors. In de zomer zijn we extra veel buiten en doen we vaak kringspelletjes of zingen we liedjes. Als de kinderen naar buiten gaan, leren we ze zelfstandig hun jasje en schoenen aan te trekken. En als we weer naar binnen gaan, leren we ze hun schoenen weer zelfstandig uit te trekken. Voordat we naar binnen gaan, zingen we een vast liedje:

“Klop het zand van je kleren, stamp je voeten op de grond. Klop het zand van je kleren, buiten is gezond.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Klop het zand uit je haar, van je schouders.”

“Even stampen, even stampen, even stampen, ja, ja. Even stampen, even stampen, even stampen, ja, ja.”
En variaties hierop: “Even springen, even wrijven, even kloppen. Klap in je handen, woel door je haren.”

Andere spelvoorbeelden:

- Lieveleingsboekjes voorlezen op het kleed.
- Kringspelen.
- Spelen met de bal.
- Klimmen en klauteren.
- Bouwen (bijvoorbeeld in de zandbak).
- Tikkertje.
- Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet.
- Dieren imiteren.

Knutselen en spelletjes

Aan de hand van een thema of boek maken de kinderen knutselwerkjes. Zo maken de kinderen een onderwerp bewuster mee en onthouden ze het beter. Een voorbeeld van een thema zijn de jaargetijden en wat er dan leeft, groeit en bloeit in de natuur. Dan nemen we bijvoorbeeld herfstbladeren, kastanjes en andere schatten mee naar binnen.

We doen veel leuke spelletjes met de kinderen. Zoals een paar spulletjes onder een kleedje leggen, iets wegnemen en dan raden wat er is weggehaald. Of we laten een balletje rondgaan in de kring, terwijl er muziek op staat. Is het liedje afgelopen, dan mogen de kinderen de handen op de rug doen en raden waar het balletje is gebleven.

Verder zingen we liedjes en lezen we boekjes. Daarbij zijn de kinderen op een speelse manier met wereldoriëntatie bezig, bijvoorbeeld met kleuren, getallen, vormen en rijmpjes.

Andere spelvoorbeelden:

- Dansspelletjes, waarbij de kinderen hand in hand met elkaar dansen.
- Teken of knutselen van huis, tuin of bureu.
- Logeerbeer of -pop maken.
- Proefjes voor kinderen.
- Wat is het ontbrekende voorwerp?

Uitstapjes en activiteiten buiten de deur

Zo af en toe maken we uitstapjes met de kinderen. Een rondje maken door de wijk of bij de ‘opa’s en oma’s’ in het verzorgingstehuis op bezoek.

Groepsruimte en ondersteunend materiaal

Binnen Kinderopvang 't Mereltje is volop spelmateriaal aanwezig voor alle leeftijdsgroepen. Het spelmateriaal past bij de verschillende leeftijden, ontwikkelingsfases, fysieke en geestelijke mogelijkheden van de kinderen. Het maakt emoties los van plezier, pret, verrassing, verwondering, ongeduld of teleurstelling. Het spelaanbod biedt de mogelijkheid om rollen uit het alledaagse leven te oefenen – denk aan keukenattributen, bedjes, verkleedkleden, koffertjes en tassen – en sluit aan bij de behoefte om zowel individueel als samen te spelen. De wijze waarop de pedagogisch medewerkers het spelmateriaal aanbieden, biedt kansen voor individuele leermomenten, zelfoverwinning, zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Het materiaal is voor een deel zo opgesteld dat kinderen de mogelijkheid hebben het zelf te kiezen en zelfstandig te gebruiken. Alle kinderen op de kinderopvang en buitenschoolse opvang hebben behoefte aan 'vrij spelen'. Buiten de vaste activiteiten in het dagschema zijn er daarom op elke groep momenten om dit te doen. Kinderen mogen dan zelf een keuze maken in hun spel. Bij zeer jonge kinderen (tot 1,5 jaar) maakt de pedagogisch medewerkers een inschatting per kind.

Feestvieren

Peuters maken hun verjaardag bewust mee. Als ze 3 jaar worden zijn ze al heel groot, een echte peuter. En bij 4 jaar gaan ze zelfs naar de basisschool. De vierde verjaardag is daarmee ook een afscheidsmoment van de groep. We besteden hier aandacht aan op de stamgroep. De jarige mag uitdelen (maar hoeft niet), er wordt een afscheidsmuts gemaakt en er wordt voor hem of haar gezongen. Als een ouder zijn/haar kind wil aten trakteren, dan vragen we de ouder zoveel mogelijk om te kiezen voor een gezonde traktatie, passend binnen ons voedingsbeleid. We hangen geen versieringen op om zoveel mogelijk de rust en structuur op de groep te bewaren.

We besteden niet standaard aandacht aan feestdagen. Dit wil zeggen dat wij de feestdagen niet verwerken in onze activiteitenkalender, maar we staan er wel bij stil.

Speelhoeken

In een peutergroep is het belangrijk dat er duidelijk gescheiden speelplekken zijn waar de peuters met elkaar actief kunnen zijn op hun eigen niveau. Bij een open, minder begrensde speelruimte vertonen kinderen vaak onrustig gedrag en storen ze elkaar. Uiteraard kunnen de groepsleiding en de peuters elkaar altijd zien. Op elke groep zijn vijf speelhoeken met een permanente basisopzet. Op bepaalde momenten, denk bijvoorbeeld aan creatieve activiteiten, wordt een speelhoek aangevuld met specifieke materialen.

Peuters krijgen veel prikkels. Bij het creëren van een ruimte of hoek is het daarom belangrijk de hoeveelheid afleiding te beperken: een rustig geluidsniveau, een beperkt aantal voorwerpen en een beperkt gebruik van het aantal kleuren.

Spelen en leren gaan bij kinderen tot 4 jaar hand in hand. Spelen is leren. In spel bootsen ze de werkelijkheid van volwassenen na en daarmee leren ze over het leven. Het jonge kind maakt geen onderscheid in leren of spelen: het vindt iets leuk of niet. Als het kind daarbij iets leert, dan is dat mooi meegenomen.

Opruimen

Peuters spelen en ontdekken de hele dag. Het speelgoed wordt dus de hele dag gebruikt. We proberen de peuters aan te leren na het spelen het speelgoed weer op te ruimen. Bij gezamenlijke speelmomenten ruimen we samen alles op. Dit doen we vaak onder begeleiding van een opruimliedje: "We gaan opruimen, opruimen. Ruim de boel maar op!" Bij individuele speelmomenten proberen we de kinderen zoveel mogelijk te stimuleren om – wanneer ze klaar zijn met spelen en wat anders willen doen – eerst op te ruimen, voordat ze nieuw speelgoed pakken.

Eten

Vaste rituelen voor het gezamenlijke eten bieden kinderen houvast. Voor elk eet- en/of drinkmoment wassen alle kinderen eerst hun handen. Daarna gaan ze aan de gedekte tafel zitten en zingen ze een vast liedje: 'Smakelijk eten, smakelijk drinken. Hap, hap, hap. Snip, snap, snop. Eet/drink maar lekker op. Eet/drink smakelijk allemaal.' We stimuleren de kinderen om zoveel mogelijk zelfstandig te eten en te drinken. Als ze een warme maaltijd krijgen, eten ze met hun vork en lepel. Kinderen die brood eten, mogen zelf met plastic bestek hun brood smeren. We zorgen voor een gezellige sfeer aan tafel en een fijn contact tussen kinderen en pedagogisch medewerkers.

Verschoenen en zindelijk worden

Ieder kind wordt zindelijk op zijn eigen tijd. Sommige kinderen zijn zindelijk als ze 2 jaar zijn, andere kinderen dragen nog een luier op 4-jarige leeftijd. Doorgaans zijn kinderen zindelijk wanneer ze naar de basisschool gaan. Het is belangrijk om te wachten tot het kind er zelf klaar voor is. Wij kunnen kinderen ook niet zindelijk maken, maar we kunnen het wel helpen zindelijk te worden. Wij dwingen kinderen nooit om naar de wc te gaan. Stimuleren doen we wel, door de kinderen uit te nodigen om te plassen op een potje of de wc, ze te laten kijken bij kinderen die al naar de wc gaan (zo worden ze door elkaar gestimuleerd, onder het mom van 'wat jij kan, kan ik ook') en ze zelf hun broekje uit en aan te laten trekken bij het verschonen. Als de luier langere tijd droog is, kan dit een teken zijn om te starten met zindelijkheidstraining. Een goede afstemming tussen de ouders en pedagogisch medewerkers is daarbij belangrijk, zodat er voor het kind eenduidigheid is.

Op de peutergroep mogen de kinderen stickers plakken als ze bezig zijn met zindelijkheid en het plassen goed gaat. Aansluitend mogen ze steeds zelfstandiger gaan plassen. Tijdens dit proces benaderen we de kinderen altijd rustig en positief. Als het stickervel vol is, mag dit mee naar huis of gaat in de map van het kind. Zo stimuleren we de zelfstandigheid, en streven we ernaar dat kinderen rond 3 jaar en 10 maanden helemaal zelfstandig naar het toilet kunnen.

Kinderen leren van elkaar door gedrag en spel te kopiëren en door herhaling.

Boekstart

Er is contact met de bibliotheek. Rndom bepaalde thema's organiseert de bibliotheek workshops, waaraan de pedagogisch medewerkers kunnen deelnemen. Daarnaast halen we elke zes weken nieuwe boekjes bij de bibliotheek, gerelateerd aan het thema. We stimuleren ouders om ook met hun peuter naar de bibliotheek te gaan.

Rusten in plaats van slapen

Op de peutergroep laten we de kinderen langzaam wennen aan het vervallen van het middagslaapje, voordat ze naar school gaan. Voor veel kinderen is dit echt een periode waarin ze de overstap maken van klein naar groot. Op de peutergroep hebben wij daarom rusten in plaats van slapen in ons dagschema opgenomen. Uiteraard vallen er altijd nog kinderen in slaap (en die ruimte is er ook altijd). Door met elkaar te rusten op de groep, merk je dat de overstap voor de kinderen een langzaam maar gestaag proces is en dat het middagslaapje steeds minder nodig is.

Als een kind ongeveer 2 jaar oud is, komt vaak het moment dat hij of zij niet meer naar bed wil. En het feit dat de peuter in deze periode zijn eigen willetje ontdekt, maakt het er niet gemakkelijker op. Het kind gaat hier ook mee experimenteren als het naar bed moet. Je kunt een kind niet dwingen te gaan slapen. Wel kunnen wij bepalen wanneer het naar bed gaat en dat het moet blijven liggen. Wakker liggen mag best, eruit komen niet. Dat helpt om te werken met een vast rustritueel. Dit biedt rust en regelmaat.

Van huis nemen de kinderen hun knuffel/doekje en een dekentje mee. 't Mereltje heeft lakenzakken. De kinderen krijgen wekelijks een eigen, frisgewassen lakenzak.

Op alle locaties hebben wij minimaal twee peutergroepen. Tijdens het rustmoment rusten de kinderen (die het nog nodig hebben) op hun eigen stamgroep of samen op een van de peutergroepen. De groep wordt verduisterd. De kinderen die niet meer rusten, spelen rustig op de eigen of op een andere peutergroep, in de centrale ruimte of buiten.

Tijdens het rustmoment houden we rekening met het volgende:

- De maximale groepsgrootte wordt niet overschreden;
- Na het rusten gaan de peuters weer terug naar hun eigen stamgroep;
- Voor hun veiligheid blijft er altijd een pedagogisch medewerker bij de kinderen die rusten.

Corrigeren en belonen

Peuters ontdekken dag na dag hoe de wereld en hun directe omgeving in elkaar zitten. Ze zoeken steeds meer hun (en onze) grenzen op. Ze willen ook steeds meer zelf ontdekken en zelf doen. Maar soms willen ze iets doen wat niet mag of wat ze nog niet kunnen. Dan kan een peuter zich heel kwaad maken. Binnen 't Mereltje vinden we het belangrijk dat een peuter de kans krijgt te vertellen wat hij wel of niet wil. Dit betekent niet dat hij altijd zijn zin krijgt, maar wel dat we regels en afspraken met elkaar maken. Deze bieden duidelijkheid en structuur en zijn daarom essentieel. Evenals het laten zien van gewenst gedrag: goed voordoen doet goed naleven.

Bij een derde waarschuwing wordt het kind uit de situatie gehaald en het mag even wat anders doen. Dit benoemen we ook zo naar het kind, zodat eventueel ongewenst gedrag positief wordt omgebogen. De pedagogisch medewerkers spreken het kind alleen aan op het ongewenste gedrag dat het even daarvoor vertoonde, en geven meteen aan wat het kind wél mag doen. Daarnaast kijken we naar een eventuele oorzaak van het gedrag en hoe we hier op een positieve manier mee om kunnen gaan.

We willen vooral belonen. Positief gedrag prijzen en benoemen we altijd. Koppig zijn is een normale stap in de ontwikkeling van een kind. Dat heeft te maken met losmaken. Een koppige peuter heeft hierbij niet de bedoeling om te pesten of dwars te zitten. Het betekent ook niet dat hij ons niet meer nodig heeft. Integendeel, een peuter gebruikt een vertrouwd persoon als proefkonijn, juist omdat hij zich dan veilig voelt. We zien deze koppigheid dus niet als strijd. We proberen daarbij de peuter te erkennen, te helpen en we geven grenzen aan in zijn ontdekkingstocht.

Daarnaast hebben peuters nog weinig geduld. Als iets niet meteen lukt of niet meteen mag, kunnen peuters erg boos worden. Ze kunnen deze boosheid nog niet onder controle houden; ze worden vaak overspoeld door een boze bui en kunnen dit moeilijk zelf stoppen. Het lijkt vaak een overdreven reactie, maar de peuter kan er niet meteen iets aan doen en doet het niet met opzet. Wij kunnen, als volwassenen, deze lichaamstaal wel met woorden vertalen voor het kind. Zo helpen we het kind om gevoelens en emoties te herkennen en te verwoorden. Hierbij vinden we het belangrijk om rustig te blijven en niet boos te worden. Boos reageren op een boze bui maakt het alleen maar erger. Dus ook hierbij geven wij het (goede) voorbeeld.

We proberen de kinderen aan te leren het kenbaar te maken als ze worden gepest of iets niet willen. Daarvoor hebben we een handbeweging met daarbij de uitspraak: "Stop, hou op, dat wil ik niet." Op deze manier leren ze hun eigen grenzen aan te geven.

Eerbied, respect en dankbaarheid

Binnen 't Mereltje vinden we het belangrijk om zorgvuldig om te gaan met elkaar en met de spullen. We proberen de kinderen respect en dankbaarheid te laten uitdragen naar elkaar.

Afscheid nemen

Ieder kind heeft behoefte aan zijn eigen rituelen. Dit bespreekt de pedagogisch medewerker met ouders en kind. Zo proberen we het afscheid zo soepel en fijn mogelijk te laten verlopen. De pedagogisch medewerker krijgt de overdracht van de ouder, de jas wordt uitgedaan en opgehangen aan de kapstok.

Daarna zwaait het kind onder begeleiding van een pedagogisch medewerker de ouder uit. Er wordt altijd bewust afscheid genomen. Daarbij staat het kind centraal.

Hechtingsproces

Vanaf ongeveer 2 tot 3 jaar zal een peuter zich proberen los te maken en gaat hij of zij op weg naar zelfstandigheid. Een kind heeft een innerlijk beeld gevormd van zijn ouders en heeft geleerd dat de ouder ook buiten het gezichtsveld blijft bestaan. Een peuter gaat ontdekken dat hij zelf ook iemand is, los van zijn ouders. Hij gaat ervaren dat hij zelf iemand anders is dan zijn vader of moeder. Hij wordt zelfstandig en geniet van de vrijheid die het loslaten oplevert.

Vanaf ongeveer 3 tot 6 jaar treedt de laatste fase van het hechtingsproces op. Een kind leert dat hij zelf actief kan ingrijpen, dat hij creatief kan zijn en de wereld naar zijn hand kan zetten. Hij kan voor zichzelf opkomen. Kenmerkend voor peuters is dat ze alles zelf willen doen. Ze denken ook dat ze alles zelf kunnen. Aan de andere kant is er ook de behoefte aan vertrouwen, veiligheid en regelmaat.

